

jaarverslag

2005

publieksversie

> zorg > scholing > arbeid > noodhulp

Inhoudsopgave

1	Profiel Woord en Daad	6
2	Zorg aan de basis	8
3	Van kostganger...	11
4	...tot kostwinner!	14
5	Noodhulp	17
6	Nederland in actie voor Woord en Daad	20
7	Betrokken ondernemers	23
8	Subsidies en samenwerking	26
9	Bestuursverslag	29
10	Geld en kwaliteit	32
11	Toekomst	34
12	Cijfers	37
	Bijlagen	42

Hartelijk dank voor uw bijdrage en betrokkenheid in 2005!

Deze uitgave is een samenvatting en bewerking van het uitgebreide jaarverslag.

Bent u geïnteresseerd in ons uitgebreide jaarverslag? Mail naar info@woordendaad.nl of bel 0183-611800.

U kunt het jaarverslag ook downloaden van onze website: www.woordendaad.nl.

Woord en Daad ketenbenadering

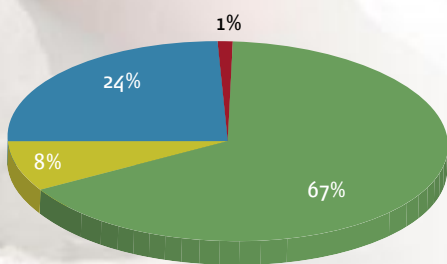
Zorg aan de basis 20

Onderwijs 50

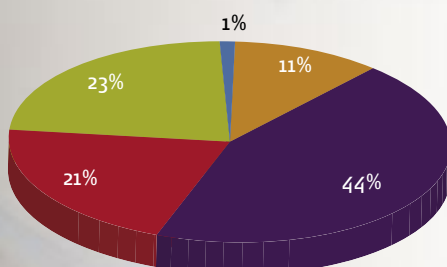
Arbeid en inkomen 30

Woord + Daad

levensloop: > van kostganger > naar kostwinner

- Particulieren
- Bedrijven
- Institutionele donoren
- Diversen

- Programma Basisvoorzieningen
- Programma Onderwijs
- Programma Arbeid en Inkomen
- Programma Noodhulp
- Diverse projecten

Inkomsten 2005

Van	Bedrag	Percentage
Particulieren	15.874.646	67
Bedrijven	1.916.736	8
Institutionele donoren	5.789.215	24
Diversen	232.195	1
Totaal	23.812.792	100

Uitgaven 2005

Van	Bedrag	Percentage
Progr. Basisvoorzieningen	2.573.362	11
Progr. Onderwijs	10.039.699	44
Progr. Arbeid en Inkomen	4.679.005	21
Progr. Noodhulp	5.295.962	23
Diverse projecten	180.183	1
Totaal	22.768.211	100

Organisatiekosten 2005 (overhead)

Kosten monitoring en begeleiding	777.684
Kosten bewustmaking	398.244
Kosten eigen fondsenwerving	784.959
Kosten overige fondsenwerving	118.371
Totale organisatiekosten	2.079.258
Totale inkomsten	23.812.792
Organisatiekosten in % van de inkomsten	8,73

In één oogopslag

› **Naam:** Jan Lock › **Leeftijd:** 50 jaar
› **Functie:** directeur van Woord en Daad

› **Wat trekt u aan in het werk van W&D?**

Er zijn voor de kansarmen en kwetsbaren. Niet alleen helpen maar hen ook uitdagen hun verantwoordelijkheid te zien en te nemen. Mensen aanspreken op de talenten die ze hebben meegekregen en daarmee aan de slag laten gaan. Dat is één kant. Woord en Daad blijft niet bij het menselijke steken maar mag haar werk doen in het perspectief van Gods Koninkrijk en gerechtigheid. Dat bewaart je ook voor overspannen verwachtingen van mensen die leven in een gebroken wereld.

De openheid en transparante omgang met elkaar en met de partners trekt me enorm aan. Ook de grote betrokkenheid van jongeren, wat ingaat tegen de algemene tendens. Hierom ben ik trots op onze achterban.

› **Hoe kijkt u terug op 2005?**

Heel dubbel. Begin van het jaar zaten we middenin de tsunami, de grootste humanitaire ramp in de recente geschiedenis. Hartverscheurend. Tegelijkertijd hebben we toen gezien hoe onze achterban, ons team op kantoor en onze partners in het veld in een korte tijd met elkaar enorm veel konden doen. We zijn dankbaar dat we door de korte lijnen tussen ons en onze partners veel hebben kunnen realiseren. Hartverwarmend.

Opvallend was dat we meer middelen tot onze beschikking kregen dan waarop we durfden hopen. Voor de tsunami en voor het geheel van ons werk. We voorzagen een tekort aan middelen om alle programma's uit te voeren. Het tekort was uiteindelijk veel kleiner dan we vreesden. Dat wijst erop dat onze achterban vertrouwen in ons heeft. Dat daagt bestuur, staf en partners uit om te tonen dat we dat vertrouwen waard zijn. Elke dag opnieuw.

› **Wat wilt u anders doen in 2006?**

We hebben vorig jaar twee uitgebreide evaluaties van ons werk gehad. Hierin worden we door buitenstaanders kwalitatief goed er- en herkend. Onze christelijke identiteit kreeg in de evaluaties een positieve en constructieve plaats.

Tegelijkertijd worden we uitgedaagd zaken anders aan te pakken. Bijvoorbeeld de manier waarop we ontwikkeling van bedrijven een plek in ons werk geven. Tot vorig jaar was dat verweven in het geheel. Dat blijkt niet goed te werken. Vandaar dat we in 2006 een aparte afdeling hebben, met zakenmensen die bedrijven opzetten om zo werkgelegenheid te bieden voor kansarmen.

Een ander punt: onze medewerkers zijn met te veel vakgebieden tegelijk bezig. Daardoor komen ze niet altijd toe aan inhoudelijk goede adviezen of het toegankelijk maken van kennis voor partners. Onze staf is daarom uitgebreid met een aantal specialisten. Er is nu een afdeling Advies en Onderzoek. Vanuit die

afdeling gaan we zelf evaluaties doen, om zo tijdig te signaleren wat er anders moet of beter kan. We hoeven niet alle wijsheid zelf in pacht te hebben. We willen daarom intensief samenwerken met bedrijven en beroepsonderwijs.

› **De giften van goede doelen lopen terug. Hoe gaat u binnen W&D hiermee om?**

Wij merken niet veel van terugloop. Integendeel. Toch zijn we niet blind of doof voor de tendensen om ons heen: het draagvlak voor het goede doel staat onder druk.

Vanuit Woord en Daad werken we door de hele organisatie heen vanuit de overtuiging dat alles wat we ontvangen, zegen is. Het geld is voor een doel opgehaald en de gever heeft er recht op te weten waarom het geld voor dat doel nodig is en hoe we ermee omgaan. We vinden belangrijk dat te communiceren. Daarnaast werken we nog steeds heel goedkoop en efficiënt, zonder dat dit over de rug van de hooggekwalificeerde staf gaat: die krijgt wat een arbeider waard is.

We investeren in goede computersystemen, stemmen voortdurend processen op elkaar af zodat er niet of nauwelijks iets dubbel gaat. Collega's weten van elkaar waar de ander mee bezig is; zo is de boodschap naar buiten consistent. Dat is een goede basis voor vertrouwen.

› **Reageer vanuit uw werk op de volgende punten: *Tsunami.***

Een ramp, die de beperkingen van ons menselijk doen en laten wereldwijd zichtbaar maakte.

Toename spanningen tussen godsdiensten.

Een gegeven waar we als christenen moeilijk mee om kunnen gaan. Dat komt doordat we vanuit onze overtuiging geweld schuwen terwijl anderen juist geweld religieus legitimeren. In ons werk ligt de uitdaging om te laten zien dat je vanuit je christelijke overtuiging voor alle mensen betekenis hebt, zonder dat je de ander afschrijft.

Opkomst van India en China.

Een positief punt dat de statistieken rond armoede en rijkdom op korte termijn drastisch zal beïnvloeden. Dat betekent overigens niet dat we daar in het rijke westen klaar mee zijn. Zolang armoede en dus de kloof tussen rijk en arm bestaat, is er sprake van onrecht.

› **Welke toekomstplannen liggen op stapel?**

Voor Woord en Daad willen we serieus gestalte geven aan het samen beleid maken met de mensen voor en met wie we werken. Dat zijn de partnerorganisaties, onze achterban in Nederland, de bedrijven en de scholen. In 2006 doen we opnieuw een poging voor ons werk subsidie te krijgen. In die aanvraag trekken we de lijnen die ik noemde, door naar de toekomst. ■

- › **Naam:** S. Jeyanasan › **Leeftijd:** 55 jaar
› **Functie:** directeur van CSI (Church of South India)

› **Wat trekt u aan in het werk van CSI?**

Het werken met andere organisaties uit het westen om zo door gezamenlijke inspanningen als organisatie voor kansarmen te groeien en van elkaar te leren. CSI werkt nog niet erg lang samen met Woord en Daad. Na de tsunami was Woord en Daad de eerste die contact met ons opnam en toezeggingen voor financiële hulp deed. In noodsituaties zijn deze eerste momenten enorm belangrijk. Hulp moet dan snel op gang komen. De samenwerking is erg verrijkend.

› **Hoe kijkt u terug op 2005?**

De start van dit jaar was moeilijk. Eind 2004 eindigde verschrikkelijk. Het was vreselijk om zoveel hopelozen en hulpeloze mensen te zien. Eind 2005 zijn we geëindigd met dankzegging. We mogen dankbaar terugzien op wat we hebben kunnen doen. De tsunami was het meest indrukwekkende voor mij van 2005. Ik heb nog nooit zo veel en zo'n diepe ellende gezien als bij de tsunamislachtoffers.

› **Wat wilt u anders doen in 2006?**

We zullen ons in 2006 blijven focussen op hulp aan de tsunamiprojecten. Hierbij geven we extra aandacht aan vrouwen en kinderen. Ook wil ik investeren in contacten met andere organisaties. Vorig jaar hebben andere organisaties ons bezocht en gekeken wat er over en weer geleerd kon worden. Ik heb hier de smaak van te pakken gekregen en wil graag hiermee verder gaan. In Batticaloa, de stad waar CSI werkt, is na de tsunami een platform opgericht van 40 organisaties die samenwerken in deze omgeving. Hier ben ik voorzitter van. Het deelnemen aan dit platform is een rijke ervaring die veel oplevert in afstemming en samenwerking.

› **Mensen worden kritischer in het geven van geld voor goede doelen. Merkt u binnen CSI hier iets van?**

Ik weet dat er vragen zijn bij grote kerken en organisaties die geld krijgen voor de armen. Kleinere organisaties en kerken gaan zeer alert met het besteden van geld om. Er gaat weinig geld verloren aan administratieve handelingen. Er is een flinke groei in ons werk. Mensen komen zelf naar ons toe om te vragen of we projecten voor hen hebben.

› **Reageer vanuit uw werk op de volgende punten:**

Tsunami.

Een verschrikkelijke dag die ik nooit meer mee wil maken. Ongelooflijk wat er gebeurd is.

Toename spanningen tussen godsdiensten.

Tolerantie zal veel oplossen. Anderen respecteren zoals ze zijn. Ik heb hierbij veel van Jezus geleerd die mensen ook nam zoals ze zijn. Hij houdt van mij als zondaar. Als ik de liefde van Christus mag kennen als zondaar, kan ik vanuit dat oogpunt ook de ander accepteren.

Opkomst India en China.

Dit worden de machtige staten van de wereld. Het is goed dat niet één land eeuwenlang supermachtig is. Kijk naar het verleden hoe bijvoorbeeld Rome en Groot-Brittannië de geschiedenis tekenden. Nu lijkt het erop dat de USA plaats moet maken voor andere wereldmachten. Op het gebied van techniek zal dit China zijn en op het gebied van ICT zal India een sprong maken. Langzaam maar zeker komen ze vanuit de armoede op en gaan naar de overwinning. Nu is de tijd aangebroken voor landen uit Azië om het voortouw te nemen in de wereld.

› **Welke toekomstplannen liggen op stapel?**

Ik heb drie dromen waar ik in de toekomst wat mee wil doen:

- het voorkomen en bestrijden van hiv/aids. Dit wordt een gevaar voor Sri Lanka. Tien jaar geleden riep Afrika dat aids niet zo'n heel groot probleem was voor hen. Vraag het nu eens aan een Afrikaan. Ze zien het als het grootste probleem. Dit zal in Sri Lanka ook gebeuren als we niet nu al beginnen onze jeugd voor te lichten.
- Het werken aan dorpsontwikkeling. Ik denk hierbij aan het opzetten van ongeveer tien dorpen rond Batticaloa. Niet een persoon uit een gezin helpen maar een hele volksgemeenschap helpen.
- De gaten in het onderwijs opvangen. In Sri Lanka wordt weinig aan het lesgeven op verschillende niveaus gedaan en aan vakgericht onderwijs in de leeftijd van 12-16 jaar. Hiervoor heb ik plannen liggen. Ik zou graag een vakschool willen opzetten voor 12- tot 16-jarigen. Hierdoor voorkom je dat jongeren eerder afhaken op school. Ik ben hiervoor in gesprek met de overheid omdat dit soort onderwijs bij de overheid nog niet officieel vastligt. ■

>>> Hoe werkt Woord en Daad? Welke keuzes maken we, en vanuit welke visie doen we dat?
Een korte samenvatting van de kernpunten in ons werk.

Missie

Woord en Daad wil vanuit christelijk perspectief armoede bestrijden in Afrika, Azië en Midden-Amerika. Via lokale organisaties streven we er naar armen een menswaardig bestaan te bieden. Hierbij doen wij een appèl op ieders verantwoordelijkheid, zowel hier als daar. Woord en Daad wil hierin een sterke en betrouwbare schakel zijn tussen u en de armen in ons werkgebied.

Armoede in bijbels perspectief

Woord en Daad is een organisatie die zich gemotiveerd weet door de bijbelse opdracht zorg te dragen voor de arme naaste. Daarbij beseft Woord en Daad dat armoedebestrijding in een door zonden gebroken wereld plaatsvindt. Ten diepste staat het werk van Woord en Daad in de verwachting van de komst van het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid (Mattheüs 6:33^a). Woord en Daad ziet haar werk als tekenen van dit Koninkrijk.

Zonder aanzien des persoons

Woord en Daad kiest voor de allerarmsten, ongeacht etnische achtergrond, religie, geslacht of politieke voorkeur.

De hele mens

Armoede overstijgt in de opvatting van Woord en Daad het materiële. Ze heeft ook een structurele, psychische en geestelijke dimensie. In de hulpverlening moet er daarom aandacht zijn voor deze verschillende aspecten.

Hulpverleningsorganisatie

Woord en Daad is een hulpverleningsorganisatie, en geen zendingsorganisatie. Zoals uit onze missie blijkt, doen wij ons werk vanuit christelijk perspectief. Dat betekent bijvoorbeeld dat er op de scholen die wij steunen christelijk onderwijs gegeven wordt, en dat onze partners hun werk vanuit bijbelse normen en waarden vormgeven.

Verantwoordelijkheid over en weer

Woord en Daad wil mensen stimuleren verantwoordelijkheid te dragen. In het rijke Noorden voor de arme naaste 'ver weg'. In het arme Zuiden -zo mogelijk- voor zichzelf en daarmee ook voor anderen.

Mensen die kwetsbaar zijn, en daardoor zelf geen verantwoordelijkheid kunnen nemen, zoals kinderen en vrouwen, mogen aanspraak maken op hulp. Degenen die geen stem hebben, wil Woord en Daad een stem geven. Mensen die in staat zijn verantwoordelijkheid te dragen maar de middelen missen, wil Woord en Daad ondersteunen zodat ze op eigen benen kunnen staan.

Werken met christelijke lokale partners

Woord en Daad werkt structureel samen met christelijke partnerorganisaties die onafhankelijk zijn en vanuit dezelfde missie en visie als Woord en Daad werken. Dit versterkt de samenwerking, en bevordert een gelijkwaardige relatie. Door de inbedding in de lokale situatie, en de kennis en kunde die binnen deze organisaties aanwezig is, kunnen we ons werk effectief doen.

Woord en Daad zendt in principe geen mensen uit naar ontwikkelingslanden voor lange termijn. Bij hoge uitzondering gebeurt dit wel, als duidelijk is dat lokaal mensen met bepaalde kwaliteiten niet beschikbaar zijn. In toenemende mate bezoeken deskundigen onze partnerorganisaties om voor korte tijd advies of training te geven. Woord en Daad bemiddelt hierbij, en financiert soms deze korte missies.

Strategie

Het werk van Woord en Daad betreft drie aspecten:

- Armoedebestrijding in ontwikkelingslanden: vanuit de ketenbenadering van kostganger naar kostwinner richten we ons op onderwijs (kleuterschool tot middelbaar en hoger onderwijs), arbeid en inkomen (beroepsgerichte training, arbeidsplaatsbemiddeling, opzet van bedrijfjes, microkrediet), basisvoorzieningen (water, voeding, gezondheid, landbouw), en uitwisseling van kennis.
- Bewustwording van de achterban: we willen onze achterban bewust maken van de oorzaken en gevolgen van armoede wereldwijd.
- Opkomen voor de belangen van de allerarmsten: zo nodig vragen we aandacht voor de positie van de allerarmsten bij politiek, pers en het bedrijfsleven.

Hoge kwaliteit en lage kosten

Woord en Daad wil altijd aanspreekbaar zijn op haar werkwijze en de besteding van de fondsen. Daarom zoeken we voortdurend naar een optimale balans tussen een hoge kwaliteit van ons werk en lage kosten.

Dit betekent dat wij groot belang hechten aan het werken met hooggekwalificeerd en gemotiveerd personeel. Ook vinden we het belangrijk dat we voldoen aan kwaliteitsstandaarden zoals ISO. We streven ernaar zo goed en helder mogelijk inzicht te geven in onze activiteiten en de resultaten die we behalen.

Bovendien streeft Woord en Daad naar lage kosten, en stuurt er daarom gericht op dat minimaal 90% van iedere ontvangen euro besteed wordt aan projecten voor armoedebestrijding (zie verder hoofdstuk 8). Mede door de inzet van vele vrijwilligers (onder wie 750 comitéleden) slagen we hier al jarenlang in.

Het streven naar lage kosten én het leveren van hoge kwaliteit is niet altijd eenvoudig. Het dwingt ons tegelijkertijd tot het zoeken naar efficiënte en creatieve oplossingen.

Gedragcodes

Woord en Daad:

- onderschrijft de Code of Conduct van het Internationale Rode Kruis, een internationale gedragscode voor hulporganisaties;
- volgt in noodhulp en wederopbouw de Sphere Standards;
- werkt in fondsenwerving met de Gedragscode van de VFI;
- volgt de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en hanteert de daaraan gekoppelde adviesregeling beloning van directeurs van goede doelen.

>>> Oudere vrouwen, kinderen en leprapatiënten ontvingen een warme maaltijd. Moeders leerden hoe zij beter voor hun (pasgeboren) kinderen kunnen zorgen. Zieken konden bij een dokter terecht. Velen kregen toegang tot schoon drinkwater. En voor aidspatiënten is er een thuiszorgproject gestart, zodat zij door middel van getrainde vrijwilligers goede begeleiding krijgen in hun ziekte. Een rij van activiteiten die in 2005 in het programma basisvoorzieningen plaatsvond.

Voedsel

Om goed te kunnen functioneren op school of op de arbeidsmarkt zijn gunstige levensomstandigheden van groot belang. Goed voedsel, schoon drinkwater en gezondheidszorg vormen de 'basis' voor goede resultaten.

Voor een groot deel van de bevolking is voldoende voedsel nog altijd niet vanzelfsprekend. Zijn er in Nederland allerlei voorzieningen voor ouderen en zieken, in de landen waar onze partners werken is dit nog vaak heel anders.

Basisvoorzieningen van Woord en Daad in 2005

Totaal uitgaven	€ 2.573.362
Percentage van de programma-uitgaven (exclusief noodhulp)	15%
Aantal mensen dat bereikt is met curatieve gezondheidszorg (consulten, behandeling van ziektes, etc.)	170.000 mensen
Aantal personen dat bereikt werd met preventieve gezondheidszorg	900.000 mensen
Voedselhulp aan oude vrouwen, kinderen en leprapatiënten	7.600 mensen
Aantal personen dat bereikt werd met verbeterde watervoorziening	40.000 mensen

Zeker als je een oude alleenstaande vrouw, een kind, lepra- of aidspatiënt bent. Voor hen zijn er bij onze partners dan ook speciale voedselprogramma's.

Een van deze programma's draait in het visersdorpje Vadarevu in India. Dagelijks komen er honderden oude vrouwen twee keer een maaltijd opeten. Vaak zijn het alleenstaanden, weduwen of vrouwen die verstoten zijn uit de gemeenschap. Weer op een andere plaats in India krijgen de armste kinderen (o.a. uit de sloppenwijken) elke dag een bord rijst met groente. Tijdens de maaltijd wordt met de kinderen gebeden en uit de Bijbel gelezen.

Woord en Daad vindt het van groot belang dat honger voorkomen wordt. Daarom worden in verschillende landen, bijvoorbeeld in Haïti en Burkina Faso, mensen getraind in landbouwmethoden, zodat de kans op een goede oogst toeneemt.

Drinkwater

De rivier zorgt in veel landen waar Woord en Daad werkt voor de watervoorziening in de wijde omgeving. Op deze gezellige ontmoetingsplaats vindt men het water om de kleding te wassen en doen mens en dier hun behoefte of zijn ze op zoek naar verkoeling. Maar de rivier doet ook dienst als bron van drinkwater. Hierdoor is het rivierwater ook een grote bron van bacteriën. Dit leidt tot ziektes, ondervoeding en aantasting van het immuunsysteem. Schoon drinkwater is dus van levensbelang.

Hoewel er in de watervoorziening de laatste jaren al veel verbeterd is zijn er nog altijd groepen mensen die geen schoon drinkwater voorhanden hebben. Woord en Daad probeert ook in deze basisbehoefte te voorzien door het slaan van waterputten en projecten gericht op hygiëne.

Gezondheid

In 2005 kon er aan veel mensen basisgezondheidszorg worden verstrekt. Naast de lopende projecten gericht op voorlichting over voorko-

ming van ziektes, goede voeding en moeder- en kindzorg zijn er een aantal nieuwe projecten van start gegaan. In Angola was dit een medicatieprogramma voor tbc-patiënten. In Haïti startte onze partner Parole et Action een project voor moeder- en kindzorg in het Pays Pourrie gebied. En in Bangladesh kon het basisgezondheidszorgprogramma uitgebreid worden, zodat er nu ruim drie keer zoveel mensen gebruik van kunnen maken.

Aids

Op het gebied van hiv/aids is door onze partners het afgelopen jaar weer het nodige gedaan.

Onze partner AMG-Haïti verzorgde een training voor de hiv/aids voorlichters in het gebied waar zij een kliniek runt.

Ook in Zuid-Afrika werd veel aandacht besteed aan de aidsproblematiek die alsmaar groter lijkt te worden. Onze partner Mfesane ondersteunt de Thandi jeugdgroep. Dit zijn gemotiveerde en getrainde jongeren die middelbare scholen bezoeken om hun leeftijdgenoten bewust te maken van (de gevaren van) hiv/aids. Verder is er aan de westkust een thuiszorgproject gestart voor aidspatiënten. In dit dunbevolkte gebied zijn er inmiddels veel mensen die met aids besmet zijn geraakt en ernstig ziek zijn. Het ontbreekt hen aan geld en er zijn ook niet genoeg mensen die voor hen kunnen zorgen. Het thuiszorgproject zorgt voor de oplossing van dit probleem. Tien vrijwilligers verzorgen deze ernstig zieke mensen. Ze staan hen bij in het contact met ziekenhuizen en klinieken en leren de familieleden hoe zij met de patiënt om moeten gaan.

Ook hier geldt 'voorkomen is beter dan genezen'. Om die reden heeft Mfesane een voorlichtingsproject opgezet voor volwassenen. In verschillende groepen wordt hun uitgelegd wat hiv en aids is en hoe het voorkomen kan worden. Mfesane is niet de enige die zich op dat gebied verdienstelijk maakt. Inmiddels heeft in ruim 90% van de gezondheidsprojecten aidsbestrijding een plaats gekregen.

- >>> Anna Masawi (23) woont in Zuid-Afrika. Ze neemt deel aan een aidspreventiegroep. Een groep die andere jongeren voorlicht over de gevaren van aids in Zuid-Afrika.

> **Wat is mooi aan Zuid-Afrika?**

Het is een prachtig land en fijn om te wonen. Mijn familie woont er ook.

> **Wat zou verbeterd kunnen worden?**

Meer kansen op de arbeidsmarkt en hogere salarissen. Mensen hebben nu grote moeite om een huis te krijgen.

> **Hoe ben je in aanraking gekomen met Mfesane?**

Ik wilde zeker weten of ik hiv-positief was. Daarom bezocht ik de kliniek van Masiza (Mfesane) in Vredenburg. Een zuster deed de aidstesten en vertelde mij over hiv. Ik moest in februari 2006 terugkomen. Mijn bloeddruk was te laag en hiervoor gaven ze mij een speciale behandeling. Zonder deze behandeling had ik niet meer geleefd.

> **Wat was het belangrijkste voor jou in 2005?**

In dit jaar kreeg ik een medische behandeling tegen aids. Dit veranderde mijn leven. Verpleegsters gaven mij weer hoop en steunden mij. Ik ben niet meer bang omdat ik veel weet over aids en het hiv-virus. Anderen moeten hier ook alles van weten. Daarom maak ik nu deel uit van een promotiegroep en vertel anderen over deze ziekte.

> **Wat wil je in 2006 bereiken?**

Ik wil de mensen vertellen over aids. Vooral de jongeren. Ik wil ze waarschuwen voorzichtig te zijn en zich verantwoord te gedragen. Mijn eigen gezondheid blijft ook een aandachtspunt.

Mfesane is de lokale partnerorganisatie van Woord en Daad in Zuid-Afrika.

>>> Elk kind dat nooit een school vanbinnen ziet is er één te veel. Daarom biedt Woord en Daad al jarenlang onderwijs aan duizenden kinderen. Met onderwijs wordt de eerste stap naar zelfstandigheid gezet.

3 Van kostganger...

'Politieofficier worden, dat is mijn droom', vertelt de 16-jarige Milton Fernando Diaz. Hij woont in het gewelddadige Colombia. ' Bij het uitvoeren van dit beroep kan ik meewerken aan een eerlijk Colombia. Ik zit nu in mijn laatste jaar van de middelbare school. Volgend jaar hoop ik al doelgericht aan mijn opleiding te kunnen beginnen.'

Milton Fernando is een van de ruim 40.000 kinderen en jongeren die in 2005 onderwijs ontving via Woord en Daad, dankzij één van de bijna 30.000 sponsors.

De programma's werden in diverse landen uitgevoerd in Midden-Amerika, Afrika en Azië.

Wereldwijd zijn er nog steeds miljoenen kinderen die geen onderwijs ontvangen en de dag op straat of thuis doorbrengen. Dit omdat een overheid niet in staat is onderwijs aan alle kinderen te bieden, ouders geen geld hebben om onderwijs te betalen of doordat oorlogssituaties het onderwijs verlammen.

Context van het land

Woord en Daad biedt de kinderen in het onderwijsprogramma christelijk onderwijs.

Een warme maaltijd, kleding en medische zorg zijn hierbij inbegrepen. Het programma van onderwijs wordt in elk land door de partnerorganisatie weer anders georganiseerd. Soms wordt het totale onderwijsprogramma ingevuld. In een aantal landen volgen kinderen een deel van de dag onderwijs op overheidsscholen, wat vaak beneden het niveau is. Woord en Daad biedt deze kinderen extra huiswerkbegeleiding, voedsel, schoolkleding en bijbelonderwijs op de zogeheten day-care centres. Elk land werkt vanuit een eigen, specifieke situatie. Woord en Daad kijkt samen met haar partners hoe vanuit de lokale context verbeteringen kunnen worden aangebracht. Want uiteindelijk gaat het erom dat alle 40.000 schoolkinderen zo goed mogelijk onderwijs ontvangen.

Een paar voorbeelden van verbeteringen in het onderwijs in 2005:

In India en Haïti steeg het aantal geslaagde leerlingen ten opzichte van 2004 doordat er actieplannen waren opgesteld voor het coachen van zwakke leerlingen.

In Bangladesh breidde het aantal leerlingen dat onderwijs ontving uit en ronden de eerste vijf meisjes hun middelbare opleiding af. Het onder-

Onderwijs van Woord en Daad in 2005

Totaal uitgaven voor onderwijsprojecten	€ 10.039.699
Percentage van de programma-uitgaven (exclusief noodhulp)	58%
Bereikte kinderen via onderwijsprojecten	40.000
Bereikte volwassenen via onderwijsprojecten	3.500
Aantal kinderen dat via financiële adoptie gesponsord wordt	29.818

wijs in Colombia is kwalitatief erg hoog maar kampt met de achtergronden van leerlingen die vanwege de langdurige burgeroorlog soms moeten vluchten en daardoor leerachterstanden oplopen. Door een speciaal onderwijsprogramma ontvangen leerlingen op eigen niveau les en lopen zo hun achterstanden in. Het aantal telaarcomers en absnten in Ethiopië kon teruggebracht worden door het aanbieden van een ontbijt op school en het geven van bijlessen.

Diverse doelgroepen

Woord en Daad wil aan diverse doelgroepen onderwijs bieden. De nadruk ligt op basis- en middelbaar onderwijs. Een kleine groep leerlingen die opvallend hoog scores ontvangen een studiebeurs, zodat ze door kunnen stromen naar een universiteit of hogeschool. Jongeren die om welke reden dan ook niet in staat zijn het middelbaar onderwijs af te maken wordt een praktische vaktraining aangeboden. In hoofdstuk vier is het programma van beroepsonderwijs te lezen. In Ethiopië is de belangrijkste basis gelegd voor de bouw van een hbo/universitaire opleiding, het Hope University College, die aan 1500 studenten een plaats zal bieden. Samen met een aantal deskundige leden van het Business Platform wordt dit traject opgepakt.

Ook voor volwassenen geldt dat onderwijs de enige manier is ze uit de armoedespiraal te krijgen. Het aanbieden van alfabetiseringscursussen geeft o.a. ouders van de adoptiekinderen de kans te leren lezen en schrijven. Hiernaast worden ook korte praktische cursussen gegeven die mensen in staat stellen zelf in hun onderhoud te voorzien.

Een aparte doelgroep zijn de risicokinderen die speciale aandacht nodig hebben. Straatkinderen en mishandelde en misbruikte meisjes hebben extra specialistische aandacht en begeleiding nodig. In de Filippijnen, Colombia en India bieden de partnerorganisaties opvang en scholing voor deze kinderen. Zo werd bijvoorbeeld in India de start van een scholenbouwproject gemaakt voor oudere straatkinderen.

Onderwijs op maat

Goed onderwijs geven is in een ontwikkelingsland niet vanzelfsprekend. Met weinig middelen is

het niet altijd eenvoudig het gewenste resultaat te behalen. Een goed gebouw is een belangrijke voorwaarde om kwalitatief goed onderwijs te leveren. Op 22 plaatsen werd in 2005 gebouwd aan een nieuwe school of uitbreiding daarvan. Goede lesmaterialen en vervoersmiddelen zijn ook van belang; zes projecten werden daarvan voorzien. Dit alles droeg bij aan een betere onderwijsomgeving.

Woord en Daad daagt de partnerorganisaties uit zelf na te denken over het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. In totaal zijn in 2005 tien organisaties op verschillende wijze geholpen met onderwijsverbetering. In India, Burkina Faso, Tsjad en Colombia werden docenten getraind. In Haïti is een platform van 40 protestantse organisaties actief met het opstellen van een christelijk onderwijsprogramma. De eerste drie handreikingen zijn geschreven en kunnen op scholen uitgetprobeerd worden.

Een stem voor het onderwijs in Haïti

Ruim 80% van het onderwijs in Haïti wordt georganiseerd door de particuliere sector. Het zijn meestal lokale kerken, NGO's en missieorganisaties die onderwijs verzorgen, zeker op het arme platteland. De overheid geeft geen subsidie aan het bijzonder onderwijs, zoals in Nederland. Dit betekent dat de financiële last voor dit onderwijs vooral op de schouders van de (veelal arme) ouders terechtkomt, naast de financiering door buitenlandse donoren, zoals Woord en Daad. Sinds 2004 is Woord en Daad samen met een Engelse collega-organisatie, Tearfund UK, actief betrokken bij een lobby voor de positie van het particuliere onderwijs in Haïti. We vragen aandacht van de Haïtiaanse overheid en internationale donoren (zoals de EU) om het particuliere onderwijs een plaats te geven in hun beleid en financiering. Juist omdat via dit onderwijs een groot deel van kinderen uit arme gezinnen in Haïti wordt bereikt, is dit van groot belang. In 2005 hebben een groep organisaties, actief in onderwijs, de handen in elkaar geslagen, om gezamenlijk plannen te ontwikkelen voor de verbetering van de onderwijssector. Tot actief lobbyen is het nog niet gekomen, gezien de zeer instabiele politieke situatie in het afgelopen jaar. Hopelijk zal dit in 2006, na de verkiezingen in Haïti, wel kunnen.

>>> Kishole Babu (17) woont in het vissersdorp Vadarevu in India en is leerling van de Ichthusschool van AMG-India.

> **Wat is mooi aan India?**

De organisatie AMG vind ik het mooiste dat India heeft. Door AMG kan ik naar school en dat is heel bijzonder. Anders had ik nooit kunnen lezen en schrijven.

> **Wat zou verbeterd kunnen worden?**

Ik wil graag leraar worden en zo anderen helpen. Hiermee hoop ik de kloof tussen rijk en arm kleiner te maken. Goed onderwijs betekent een kans op een goede baan. De leefomstandigheden worden hierdoor verbeterd.

> **Hoe ben je in aanraking gekomen met AMG-India?**

Via het vissersdorp Vadarevu waar ik woon. De Ichthusschool staat vlakbij ons dorp. Op mijn achtste jaar hoorde ik dat ik geselecteerd was.

> **Wat was het belangrijkste voor jou in 2005?**

Dat waren twee momenten die ik niet meer vergeet:

Ik woonde een voorlichtingscampagne bij over aids en andere ernstige ziekten. Dit maakte veel indruk op mij. Het tweede mooie moment was de prijsuitreiking tijdens een sportwedstrijd in het district waar ik woon. Ik won de tweede prijs!

> **Wat wil je in 2006 bereiken?**

Goed mijn best doen op school en slagen voor de tiende, en laatste klas van de Hightschool. Ik hoop dat ik daarna geselecteerd word voor het Junior College. Ik wil verder, maar als het niet lukt, zijn de schooljaren op de Ichthusschool niet tevergeefs geweest. Ik heb niet alleen veel theorie geleerd maar ook heel praktische zaken die ik in mijn dagelijkse leven kan gebruiken. En ik heb gehoord dat je altijd bij God mag komen, of je nu rijk bent of arm.

AMG-India is de lokale partnerorganisatie van Word en Daad.

>>> *“Hope’ is the ladder. God gave to develop myself and stand on my own.’* Zo reageerde Yesma Afnafu (20), student van de vakschool in Dessie in Ethiopië, op onze vraag ‘Wat heeft de vakschool van Hope Enterprises voor je betekend?’

Hope Enterprises is de partnerorganisatie van Woord en Daad in Ethiopië. Yesma is één van de 2700 studenten die door middel van de partnerorganisaties van Woord en Daad het afgelopen jaar vaktraining ontvingen. Vakonderwijs maakt deel uit van het programma Arbeid en Inkomen van Woord en Daad.

Met dit programma wil Woord en Daad een brug slaan tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Want een diploma is nog niet meteen een garan-

tie voor een goede baan. Terwijl een baan juist belangrijk is om van jongeren ‘kostwinners’ te maken.

Door het aanbieden van vaktraining, studiebeurzen, arbeidsbemiddeling, microkrediet en ondersteuning bij de opzet van een eigen bedrijfje wil Woord en Daad ervoor zorgen dat jongeren daadwerkelijk aan de slag kunnen wanneer zij hun diploma op zak hebben. In dit hoofdstuk een verslag van de belangrijkste resultaten van het programma Arbeid en Inkomen in 2005.

Programma 'Arbeid en Inkomen 2005'

Totale uitgaven	€ 4.679.005
Percentage van de programma-uitgaven (exclusief noodhulp)	27%
Aantal studenten vaktraining	2.700
Jongeren die studiebeurs ontvingen	3.925
Aantal arbeidsbemiddelingsbureaus	10
Start microbedrijfjes	37
Opzet MKB-bedrijven	14

Vakonderwijs

Goed onderwijs waarin jongeren een vak wordt geleerd, is heel belangrijk voor hun kansen op de arbeidsmarkt. Veel jongeren en volwassenen (2700) ontvingen in 2005 vaktraining. Zo zijn er trainingen gegeven op het gebied van autotechniek en elektrotechniek maar ook op het gebied van lassen, timmeren, metselen en naaien, weven en administratief werk.

Jongeren die een opleiding voltooien, moeten zich kunnen onderscheiden op de arbeidsmarkt. Dat vergroot immers hun kansen. Woord en Daad wil daarom dat de kwaliteit van het onderwijs zo hoog mogelijk is. Regelmatig wordt onderzoek gedaan naar de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Wanneer aanpassingen nodig zijn worden die doorgevoerd. Zo is bijvoorbeeld op de Filipijnen het lesprogramma aangepast en hebben docenten van de vakschool in Kaapstad (Zuid-Afrika) verschillende trainingen gevolgd.

Om nog meer jongeren een vakopleiding te kunnen laten volgen, stimuleert Woord en Daad de opzet van nieuwe vaktrainingen en de uitbreiding van bestaande vaktrainingen. In Sri Lanka gingen bijvoorbeeld vier nieuwe cursussen van start en in Burkina Faso opende in oktober in Bobo een nieuwe technische school. Zeventig jongeren krijgen hier technisch onderwijs.

Studiebeurzen

Naast het vakonderwijs biedt Woord en Daad jongeren ook de mogelijkheid door te studeren door middel van een studiebeurs. Dit betreft onderwijs op middelbaar, hoger en universitair niveau. Bijna 4000 jongeren konden in 2005 'met een beurs op zak leren voor een vak'.

Arbeidsbemiddeling

Jongeren uit arme milieus missen vaak de netwerken en sociale vaardigheden die bijdragen aan het vinden van een goede baan. Daarom stimuleert Woord en Daad haar partners om

arbeidsbemiddelingsbureaus (de zogenaamde Job & Business Centers) op te richten. In 2005 draaiden 10 Job & Business Centers in verschillende landen. Via deze centra wordt ook begeleiding geboden bij de opzet van microbedrijfjes.

Coaching en ondersteuning (micro)bedrijfjes

Na afronding van het vakonderwijs of een vervolopleiding kunnen de jongeren op zoek naar een baan. Maar kostwinner kun je ook worden door zélf een eigen bedrijfje te beginnen. Naast de verwerving van een eigen inkomen, wordt daarmee ook werkgelegenheid voor andere (kans)arme mensen gecreëerd. Woord en Daad biedt coaching en ondersteuning aan startende (micro)ondernemers. Zo werden door middel van microkrediet diverse bedrijfjes (37) opgestart en werden 14 MKB-bedrijven ondersteund.

Een lagere drempel naar vakonderwijs en arbeidsmarkt

Voor jongeren uit achterstandsmilieus is praktisch gericht beroepsonderwijs van groot belang. Goed vakonderwijs kan de kansen op de arbeidsmarkt aanzienlijk vergroten.

Toch is het beroepsonderwijs in veel landen kwalitatief onder de maat. Ook de stap van het beroepsonderwijs naar de arbeidsmarkt is niet altijd succesvol. Nog veel jongeren vinden uiteindelijk geen baan. Daarom wil Woord en Daad samen met haar partners meer aandacht vragen voor het belang van goed vakonderwijs in het kader van armoedebestrijding.

In dit verband hield onze partner in Burkina Faso, CREDO, in oktober een conferentie onder de titel 'Een brug slaan tussen onderwijs en arbeidsmarkt'. Hierbij waren diverse Burkinese ministeries, bedrijven en organisaties, actief in vakonderwijs, en de Nederlandse ambassade aanwezig. Tijdens deze conferentie zijn er aanbevelingen ter verbetering van het beroepsonderwijs gedaan, die in 2006 in werkgroepen concreet uitgewerkt worden. Woord en Daad zal dit actief volgen.

>>> Ricardo Rincón Brito (18) woont in Bogotá in Colombia. Als kind bezocht hij al de school van CDA-Colombia. In 2005 startte hij met behulp van een microkrediet een eigen bedrijfje.

> **Wat is mooi aan Colombia?**

Mijn land heeft veel mooie kanten. Door de geografische ligging van Colombia hebben we verschillende klimaten en natuurgebieden. De mensen zijn vriendelijk. Ik houd van de diverse culturen en gewoontes in mijn land, de verscheidenheid aan gerechten, drank, kleding en dialecten. Colombia kent schitterende architectuur.

> **Wat zou verbeterd kunnen worden?**

Colombia verliest haar natuurlijke schoonheid omdat de regering verkeerd omgaat met natuurlijke hulpbronnen. Investeren in voorlichting is noodzakelijk. Onze politieke leiders stellen persoonlijke belangen op de eerste plaats. Ik probeer hierin verandering te brengen door mensen van dienst te zijn en sociale projecten te ontwikkelen. De media en de statistieken beweren dat onze economie groeit. Ik heb het idee dat deze informatie niet klopt. Ik ben getuige van geweld, schending van mensenrechten, exploitatie van kinderen door de eigen ouders, onrecht en ongelijke kansen omdat illegale organisaties snel geld willen verdienen met criminaliteit.

> **Hoe ben je in contact gekomen met het CDA?**

Toen ik klein was woonde ik in Altos de Cazuca, Bogotá, dat was in 1993. Buren vertelden mij over de school van CDA. Ik weet nog goed dat ik een baksteen mee moest nemen naar school. Dat was mijn stoel, de boeken lagen op mijn knieën want we hadden geen tafels. De school bestond uit twee kleine lokalen... Na de schoolperiode kreeg ik de kans een eigen bedrijf op te zetten. Mijn donateurs ben ik dankbaar. Ik voel een grote verantwoordelijkheid om mijn kansen en kennis goed te besteden.

> **Wat was het belangrijkste voor jou in 2005?**

Er waren verschillende belangrijke gebeurtenissen in mijn leven. Het halen van mijn diploma, de reis naar Cartagena met mijn school en de start van mijn eigen bedrijf onder

de naam 'Ricky Pan Bakery'. Maar de belangrijkste gebeurtenis was verkozen worden tot 'studentenvertegenwoordiger' van de CDA-school in de wijk Santa Fe. Ik mocht belangrijke beslissingen nemen met betrekking tot het welzijn van de scholengemeenschap.

> **Wat wil je bereiken in 2006?**

Ik hoop door te gaan met mijn eigen bedrijf en binnen mijn bakkerij andere mensen kansen te geven zich te ontwikkelen. Ik wil een studie volgen: bedrijfsadministratie. Dit zal bijdragen aan de groei van mijn bedrijf.

CDA-Colombia is de lokale partnerorganisatie van Woord en Daad.

>>> Een sloppenwijk die in vlammen opgaat. Een dorp dat verzwolgen wordt door een modderstroom. Of een regio die getroffen wordt door hevige droogte en hongersnood. Stuk voor stuk rampen, de één klein, de ander groot. Maar voor de mensen die het treft altijd een ramp van formaat. Ook in 2005 hielp Woord en Daad in verschillende noodsituaties.

De ramp die in 2005 de meeste aandacht vergde, was de tsunami die eind 2004 Zuidoost-Azië trof. Doordat Woord en Daad in Sri Lanka en India al lange tijd samenwerkte met ervaren organisaties, konden we vanaf de eerste dag hulp verlenen. Ook de massale steun vanuit onze achterban in Nederland maakte het mogelijk dat Woord en Daad direct toezeggingen deed aan de partners in Sri Lanka en India. We ontvingen ruim 5 mil-

joen euro aan giften.

In de eerste weken na de tsunami bereikten de verschillende partners 13.000 mensen met eerste levensbehoeften, zoals drinkwater, voedsel, kleding en tenten. Daarna hebben zij plannen ontwikkeld voor de langere termijn, huizenbouw en werkgelegenheidsprojecten.

Nadat de eerste noodhulpfase voorbij was, concentreerde het werk in Sri Lanka zich op een

Noodhulp Woord en Daad in 2005

Totaaluitgaven	€ 5.295.962
Percentage van de totale programma-uitgaven	23%
Landen waar noodhulp werd verleend	Afghanistan, India, Sri Lanka, Ethiopië, Zambia, Burkina Faso, Guatemala, Haïti, Bangladesh, Liberia

wederopbouwproject in Batticaloa (Oost-Sri Lanka). Driehonderd huizen zijn gebouwd of zijn in aanbouw. Complicatie was dat de huizenprijzen door materiaaltekort en eisen van de overheid enorm zijn gestegen.

In India hebben de partners van Woord en Daad met name hulp verleend aan de Zuidoostelijke kust, in Andhra Pradesh en Tamil Nadu. Visserboten en -netten zijn gerepareerd, en er is een start gemaakt met de bouw van ruim 2300 huizen. De Indiase overheid draagt ook een gedeelte van de kosten.

Voor de volgende projecten werd financiering ter beschikking gesteld:

Veel mensen in arme landen wonen in kwetsbare gebieden. Daarom is voorbereiding op rampen erg belangrijk. In dit kader werden in Bangladesh 'cyclone shelters' gebouwd, die mensen onderdak bieden op het moment dat het water snel stijgt.

Een stem voor ontheemden in Colombia

Het aantal ontheemden in Colombia is als gevolg van de al jaren durende burgeroorlog enorm. Twee tot drie miljoen mensen zijn van huis en haard verdreven. De leefomstandigheden van ontheemden zijn ver onder de menselijke maat. De Colombiaanse regering geeft toe dat zij

Type hulp	Bedrag (euro's)	Fase
Eerste noodhulp (India en Sri Lanka - 13.000 families)	200.012	Voltooid
Materialen werkgelegenheid (India en Sri Lanka - 3.500 families)	634.798	Voltooid
Schooluniformen, boeken, schoenen (Sri Lanka - 5.000 scholieren)	89.085	Voltooid
Opleiding 125 jongeren in Sri Lanka voor huizenbouw	85.145	In proces
Huizenbouw India via IREF, W&D-India, GSPI - 833 huizen	1.922.474	In proces
Huizenbouw India i.s.m. overheid die 80% betaalt - 1.500 huizen	206.290	In proces
Huizenbouw Sri Lanka (CSI - 300 huizen)	1.168.303	In proces
TOTAAL	4.306.107	

In 2005 verleende Woord en Daad ook assistentie bij rampen van kleinere omvang. Een paar voorbeelden.

In de Bengaalse stad Khulna verwoestte een brand de schaarse bezittingen van inwoners uit een sloppenwijk. Onze partner verstreekte voedsel, keukenmateriaal en kleding.

In Liberia -jarenlang geteisterd door een burgeroorlog- steunde Woord en Daad een wederopbouwproject van ZOA-Vluchtelingen zorg. Hierdoor konden kinderen de verwoeste scholen weer bezoeken.

In Guatemala trof de orkaan 'Stan' honderden families. Onze partnerorganisatie ving deze families op in haar scholen, en verleende eerste hulp. In drie Afrikaanse landen, Burkina Faso, Ethiopië en Zambia, werd voedsel gedistribueerd in regio's die door ernstige droogte getroffen werden.

tekort schiet als het gaat om de opvang van de duizenden ontheemden die er jaarlijks bijkomen. Internationaal is er eveneens gebrek aan aandacht voor deze humanitaire crisis.

Ook de Nederlandse overheid was jarenlang niet bereid Colombia ondersteuning te bieden bij de opvang van ontheemden.

Woord en Daad heeft daarom vanaf 2004, samen met een aantal organisaties uit het Nederlandse Colombiaplatform en het Bureau Beleidsvorming Ontwikkelingssamenwerking (BBO) een lobby gevoerd richting de Nederlandse overheid. Het resultaat was dat het ministerie van Buitenlandse Zaken in 2005 heeft toegezegd de komende jaren een financiële bijdrage te leveren aan het lenigen van de humanitaire crisis.

>>> Het dorp Periyaneelavanai in Sri Lanka werd op 26 december 2004 getroffen door de tsunami. Dominee Selvantha (30) verloor zijn vrouw en zoontje.

> **Wat is mooi aan Sri Lanka?**

Vooral het oosten van Sri Lanka vind ik mooi. De natuur is hier prachtig. Zelf kom ik uit Jafna, het noorden van Sri Lanka. De mensen daar zijn niet zo hartelijk als hier. Stap maar eens bij mijn dorpsgenoten binnen. Ze ontvangen je gastvrij en zorgen dat de gasten het goed hebben.

> **Wat zou verbeterd kunnen worden?**

De techniek en daardoor de werkgelegenheid. Ook zou er in Sri Lanka meer respect naar elkaar toe moeten zijn. Er is nu al een jarenlange strijd tussen de Tamil Tigers en de Singalezen. Door de oplopende spanningen tussen deze twee groepen voelen mensen zich niet veilig.

> **Hoe bent u in aanraking gekomen met CSI?**

CSI heeft in Sri Lanka diverse kerken. In mijn dorp ging ik met mijn moeder naar een CSI-kerk. Mijn vader was in die tijd hindoe. Later veranderde dit. Toen ik ouder was besloot ik theologie te studeren. In 2002 rondde ik mijn studie af en kreeg ik werk bij CSI.

> **Wat was het belangrijkste voor u in 2005?**

In 2004 werd mijn dorp door de tsunami getroffen. Ik verloor mijn vrouw en mijn zoontje van tien maanden oud. Verschrikkelijk. Ik wilde weg uit dit dorp, terug naar mijn geboorteplaats. God liet mij na een paar dagen duidelijk zien dat mijn werk hier lag en ik niet weg mocht gaan. Ik las in de Bijbel: 'Indien iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij.' Vanaf die tijd heb ik de kracht gekregen om onder de tsunamislachtoffers mijn werk te doen. Ik fungeer hier als voorbeeldfiguur. Ze weten dat ik ook zwaar getroffen ben maar toch het leven weer probeer op te pakken. Elke dag werk ik vanuit de kracht die God mij geeft.

> **Wat wilt u in 2006 bereiken?**

Omdat ik me geroepen weet door God ga ik met Zijn opdracht verder. Ik wil mensen helpen en ze laten zien dat je met Gods kracht het leven weer op kan pakken, ook al ben je zwaar getroffen. In dit land waar oorlogsdreiging is, wil ik mensen vertellen dat alleen echte vrede in je hart de problemen in ons land kan oplossen.

CSI is de lokale partnerorganisatie van Woord en Daad in Sri Lanka.

>>> Ze vertrokken beiden op 5 juli 2005 zonder dat ze dit van tevoren hadden afgesproken: Samuel Jobse (22) uit Middelburg richting Senegal, en Martijn Waaijberg (29) uit Wekerom met India als reisdoel. De twee fietsers combineerden hun avontuur met het goede doel. Samuel haalde € 7.385,88 binnen voor aidsprojecten, het bedrag werd verdubbeld door ICCO. Martijn haalde € 25.000 op voor de wederopbouwprojecten na de tsunami in India en kreeg dit bedrag door NCDO verdubbeld.

Samuel en Martijn behoren tot de trouwe achterban van Woord en Daad, evenals Sylvia Houmes uit Middelburg op de bovenstaande foto. De ruim 55.000 donateurs, 750 actieve vrijwilligers en 19.000 betrokken jongeren maken het werk van de partners van Woord en Daad in het Zuiden mogelijk.

Met een beurs op zak leren voor een vak!

Elk kind dat nooit een school vanbinnen ziet, is er één teveel. Door financiële adoptie kan een kind naar school. Hoewel aan het begin van 2005 de groei voor adoptiesponsors leek te stagneren, mochten we aan het eind van dit jaar netto 641 nieuwe sponsors registeren. Omdat het werven van sponsors steeds meer creativiteit vraagt, zijn er medio oktober vier adoptieambassadeurs be-

noemd die via persoonlijk contact adoptiesponsors gaan werven.

Voor de sponsors die het bedrag van financiële adoptie te hoog vinden is er de mogelijkheid partner te worden in armoedebestrijding. In 2005 schreven 492 deelnemers zich in voor het partnerplan.

Na de basis- en middelbare school is een kind nog niet klaar voor een betaalde baan.

September 2005 startten we met het jaarthema 'Met een beurs op zak leren voor een vak!'

De projecten voor studiebeurzen en vakonderwijs kregen hiermee extra aandacht.

Ook na een ramp

Woord en Daad wil trouw zijn aan de slachtoffers na een ramp. Daarom vindt ze het belangrijk ook het bestaan van de mensen weer op te bouwen. De tsunami had begin 2005 grote aandacht.

Maar ook de betrokkenheid bij noodhulpprojecten voor bijvoorbeeld honger in Afrika en orkanen in Midden-Amerika was groot.

Totaal kwam er aan particuliere inkomsten voor noodhulp € 4.304.000 binnen. De algemene giften voor overige projecten leden hier nauwelijks onder.

Draagvlak door comités

De 86 comités zijn door het hele land actief met het organiseren van markten, collecten, voorlichtingen en het benaderen van de pers. Zij brachten dit jaar totaal circa € 1,2 miljoen binnen. Ook veel aanmeldingen voor financiële adoptie komen via comitéleden binnen. Lokaal geven comitéleden een gezicht aan het werk van Woord en Daad. Persoonlijk contact met deze vrijwilligers vinden we belangrijk. In september werd er een comitébijeenkomst in Nijkerk georganiseerd, waar het jaarthema centraal stond. Voor het eerst was deze dag alleen voor de morgen -en niet voor de hele dag- ingevuld, tot tevredenheid van de comitéleden.

De voorbereidingen voor de grote comitémarkt in Houten en tien regioavonden liepen al eind 2005. Behalve de rondzendbrieven blijft de speciale comitésite een handig communicatiemiddel waar interactie met comité en kantoorpersoneel mogelijk is. Informatie via papier wordt door (vooral oudere) comitéleden nog steeds erg op prijs gesteld.

Jongeren en studenten

Betrokkenheid van jongeren rond vraagstukken in de armoedeproblematiek vindt Woord en Daad belangrijk. Het jongerenkwartaalblad Grenzeloos werd aan ruim 19.000 jongere lezers verstuurd. In het najaar van 2005 vond een jongerenonderzoek plaats. Over het algemeen waren de jongeren tevreden over de eerste stappen die gezet zijn inzake jongerenactiviteiten.

Het blad Grenzeloos scoorde hoog. Twee studenten van het Fruytier College in Apeldoorn vertrokken naar India als Young Ambassador en hielden na de reis diverse voorlichtingen en acties. Jongeren werden via de E-letter en via de site op de hoogte gehouden van de activiteiten.

Met TEAR fund en ZOA-Vluchtelingen zorg heeft Woord en Daad onder de naam Just Care een start gemaakt met het ontwikkelen van lesmateriaal voor middelbare scholen met als centrale thema 'barmhartigheid en gerechtigheid'.

De christelijke studentenverenigingen in Groningen en Utrecht begonnen met de opzet van happietaria's. Er werd hard gewerkt aan het tijdelijk openstellen van een restaurant waarvan de opbrengst o.a. naar een project van Woord en Daad ging. In december werden de menu's in Groningen geserveerd aan de bezoekers. Utrecht trof voorbereidingen voor de opening van hun happietaria in februari 2006.

Uitwisseling vakonderwijs

Vanuit de partners in het Zuiden en het vakonderwijs in Nederland is er behoefte aan kennisinhoudelijke uitwisseling. In 2005 vond er een brainstormsessie plaats.

Het Calvijncollege in Krabbendijke en de vakschool in Sri Lanka zagen mogelijkheden om een uitwisseling op te zetten. Eind 2005 bezocht de directeur van de partnerorganisatie in Sri Lanka de school in Krabbendijke en werd gekeken naar de vervolgstappen.

Toekomst

Om de trouwe achterban zo goed mogelijk te informeren, is goede communicatie van groot belang.

Woord en Daad wil daarom de doelgroep meer specificeren en communicatie daarop afstemmen. Na een evaluatie van de communicatie naar adoptiesponsors willen we kijken naar mogelijke verbeterpunten. Het persoonlijke contact met comités wordt onderhouden en we streven de komende vier jaar naar het opstarten van vijf nieuwe comités.

Woord en Daad wil meer jongeren actief betrekken, bijvoorbeeld door het organiseren van werkvakanties.

Fondsenwerving Particulieren	€ 2005	€ 2004	stijging
Totale inkomsten	15.875.000	13.135.000	20%
Inkomsten projecten	3.519.000	3.772.722	0%
Inkomsten noodhulp	4.304.000	1.233.752	248%
Inkomsten adoptie	7.714.000	7.760.434	0%
Inkomsten partnerplan	338.000	322.000	5%
Nieuwe adopties	641 adopties	719 adopties	n.v.t.
Nieuwe aanmeldingen partnerplan	492 PP's	452 PP's	n.v.t.

››› Na een fietstocht van een halfjaar arriveerde Martijn Waaijenberg (29) woensdag 28 december in India. Hij haalde met deze actie € 25.000 op voor de wederopbouwprojecten na de tsunami. Het NCDO verdubbelde deze opbrengst. Martijn verblijft drie maanden in India.

› **Wat is het mooie aan India?**

Het land heeft een reiziger veel te bieden: het Himalaya-gebergte in het noorden, de woestijn in het westen (Rajasthan) en de stranden in het Zuidwesten (Kerala). Er is ook veel cultuur te vinden zoals tempels en andere heilige plaatsen. Het is een kleurrijk land maar wel erg druk.

› **Wat zou er verbeterd kunnen worden?**

Er is veel wat verbeterd kan worden: wegen, 24 uur stroomvoorziening, drinkwater. Dit zijn nog maar een paar zaken. Goede wegen vergemakkelijken mijn fietstochten. Aan de andere kant zijn alleen maar mooie wegen ook wat minder interessant voor mijn fietstocht. Het houdt de spanning erin.

› **Hoe ben je in contact gekomen met Woord en Daad?**

Ik ken Woord en Daad vanuit Wekerom, mijn woonplaats, waar ook een plaatselijk Woord en Daad-comité is, en vanuit het jeugdwerk. Jaarlijks houden wij een rommelmarkt waarvan een groot gedeelte van de opbrengst naar Woord en Daad gaat.

› **Wat was het belangrijkste voor jou in 2005?**

Het behalen van een bedrag van € 25.000,- voor het project hier in India. Ook het volbrengen van mijn fietstocht naar India zonder veel problemen.

› **Wat wil je in 2006 bereiken?**

In 2006 hoop ik de eerste zes maanden per fiets meer landen te bezoeken: Thailand, Cambodja, Laos, Vietnam, en China. Daarna nog zes maanden naar Australië. Dit alles hoop ik te volbrengen met de zegen van onze God.

NCDO staat voor Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling.

7 Betrokken ondernemers

>>> 'Mijn uitdaging is arme en kwetsbare landarbeiders in India te zien ontwikkelen tot zelfstandige ondernemers.' Dit zegt Wim Eikelboom, een betrokken ondernemer uit de werkgroep Landbouw en Water van het Business Platform. Hij is sinds eind 2003 betrokken bij het landbouwproject in India. Het doel van dit project is het opzetten van een landbouwcoöperatie voor het verbeteren van de economische omstandigheden van arme boeren.

Het landbouwproject in India is één van de projecten die met behulp van ondernemers uit het Business Platform wordt uitgevoerd. In het interview op pagina 25 vertelt Wim Eikelboom meer over dit project. In 2005 gaven heel veel ondernemers invulling aan betrokken ondernemerschap. Zij kozen ervoor mee te doen met het Business Platform, te participeren als Business Partner, actief te zijn in het netwerk

van RegioOndernemers of betrokken te zijn via het nieuwe adoptieprogramma CompanyKids. Met deze vier producten zet Woord en Daad in op de verschillende gewenste niveaus van betrokkenheid. Ondernemers kunnen kiezen voor een programma dat bij hen past. Persoonlijk contact en het ontwikkelen van relaties en netwerken staan echter steeds centraal.

Fondsenwerving Bedrijven	€ 2005	€ 2004	stijging
Totale inkomsten	1.916.736	1.608.211	20%
Business Platform	82 leden	72 leden	13%
Business Partners	7 leden	7 leden	0%
CompanyKids	260 adopties	0 adopties	n.v.t.
RegioOndernemers	1 groep	1 groep	0%

Uitbreiding van het werk

Het Business Platform telde in 2005 82 leden. Deze ondernemers zetten zich met elkaar in voor bedrijfsgerichte projecten in ontwikkelingslanden door het beschikbaar stellen van hun tijd, kennis, geld en expertise. Het Business Platform hield zich bezig met 18 projecten verspreid over 7 verschillende landen. Zo zijn er bijvoorbeeld drie vakscholen ondersteund en zes Job & Business Centers. Ook zijn er diverse MKB-projecten ondersteund, waaronder het landbouwproject in India.

Business Partners zijn bedrijven die zich strategisch verbinden aan het werk van Woord en Daad en zich daarbij 3 jaar committeren voor minimaal € 100.000. De Business Partners hebben de mogelijkheid gerichte projecten te steunen en krijgen de gelegenheid mee te denken bij het beleid van Woord en Daad tijdens de zogenaamde strategiemeeting. Per eind 2005 had Woord en Daad 7 Business Partners.

Het adoptieprogramma voor bedrijven, CompanyKids, is in september van start gegaan. Bedrijven hebben de mogelijkheid een groepje (vanaf 5) kinderen financieel te adopteren. Het bedrijf ontvangt een ingelijste poster met daarop de eigen CompanyKids. De hulp wordt op deze manier heel concreet. Ruim 45 bedrijven meldden zich aan voor CompanyKids waardoor 260 kinderen dagelijks voedsel, onderwijs, kleding en medische zorg krijgen.

In 2003 ging een regionale groep ondernemers in Katwijk onder de naam Betrokken Ondernemers Katwijk (BOK) zich inzetten voor het werk van Woord en Daad. De ondernemers geven presentaties en werven fondsen. In 2005 heeft Woord en Daad de basis gelegd voor het verder uitrollen van deze formule in andere delen van het land onder de naam RegioOndernemers. Zo is er een naam, een logo en een slogan ('actief voor armen wereldwijd') ontwikkeld. In 2006 hopen we te starten met drie groepen RegioOndernemers.

Communicatie en persoonlijk contact

Voor de communicatie met de betrokken ondernemers maakte Woord en Daad gebruik van het halfjaarlijks magazine Daadkracht (verschenen in mei en november), de maandelijkse Daadkracht Nieuwsmail en de bedrijvenwebsite. De Daadkracht ging naar 2500 geïnteresseerden en de Daadkracht Nieuwsmail naar 235 adressen.

Behalve deze communicatiemiddelen maakte Woord en Daad veelvuldig gebruik van persoonlijke contactmomenten. Met de leden van het Business Platform is twee keer per jaar (april en november) de ledenvergadering gehouden. In het voorjaar met 50 buitenlandse partners die in het kader van het seminar 'Job & Income' in Nederland waren en in het najaar samen met TEAR fund en ZOA-Vluchtelingen zorg. Dit laatste in het kader van de pilot-samenwerking die sinds 1 juli 2005 loopt.

In augustus vond de strategiebijeenkomst plaats met een delegatie van het management, de directie van Woord en Daad en de Business Partners.

Verder vond van 19-28 september de ondernemersreis van het Business Platform plaats. Een groep van 10 ondernemers en 2 journalisten reisde af naar Ethiopië. De reis heeft duidelijk indruk gemaakt op diverse ondernemers en de betrokkenheid is merkbaar vergroot.

De RegioOndernemers Katwijk hielden twee keer een evaluatieavond (voorjaar en najaar), om hun activiteiten te evalueren, waarbij veel betrokken en belangstellende ondernemers aanwezig waren. Naast diverse bedrijfsbezoeken verzorgde Woord en Daad ook vier presentaties bij bedrijven en stond zij met het bedrijvenprogramma op de beurs 'Het Nieuwe Ondernemen' van MVO Nederland.

Toekomst

Fondsenwerving onder bedrijven vraagt om een gedifferentieerde benadering. Met de vier producten heeft Woord en Daad blijvend aandacht voor bedrijven die alleen financieel betrokken willen zijn, maar zal zij het begrip 'partnership' steeds meer centraal stellen. Persoonlijk contact en het ontwikkelen van één-op-één relaties zal bij het verder uitwerken van 'partnership' een belangrijke plaats innemen. Het Business Platform zal steeds meer een netwerkfunctie krijgen.

Doel van het netwerk is het delen van kennis op het snijvlak van bedrijven en NGO's ten opzichte van business development in ontwikkelingslanden. Steeds meer ondernemers zullen ingezet worden om kennis te delen en MKB-projecten in het Zuiden te coachen en te ondersteunen.

››› Wim Eikelboom (60) is Managing Director Friesland Foods Kievit en lid van het Business Platform. Hij maakt deel uit van de coördinatiegroep van het Business Platform en is lid van de werkgroep Landbouw en Water. Binnen de werkgroep is hij verantwoordelijk voor het landbouwproject in India. Wim woont in Zwolle, is getrouwd en heeft vijf kinderen.

› **Wat is het mooie aan India, het land van het landbouwproject waar u verantwoordelijk voor bent?**

Twee jaar geleden heb ik India voor het eerst zelf bezocht. De mensen zijn heel vriendelijk. Ze hebben een heel positieve kijk op de dingen en hun 'drive' om vooruit te komen maakte diepe indruk op mij. Veel mensen hebben ondernemerschap in zich.

› **Wat zou er verbeterd kunnen worden?**

Het kastensysteem in India blokkeert veel mensen aan de onderkant van de samenleving in hun ontwikkeling. Veel Indiërs zijn analfabeet. Het onderwijs is een erg goede manier om deze doelgroep te bereiken. Ook de allerarmsten krijgen hierdoor een kans zich te ontwikkelen tot zelfstandige, breed inzetbare mensen.

› **Hoe bent u in contact gekomen met Woord en Daad?**

Mijn vrouw is al jaren comitélid van Woord en Daad. Zij maakte me enthousiast en via haar ben ik in contact gekomen met Woord en Daad en het Business Platform. Ik ben in 2002 lid geworden en ben vrij snel betrokken geraakt bij de werkgroep Landbouw en Water. Sinds 1,5 jaar maak ik ook deel uit van de coördinatiegroep van het Business Platform.

› **Wat was het belangrijkste voor u in 2005?**

In februari van het jaar heb ik samen met Jasper de Jong, een landbouwer die ook lid is van de werkgroep, het landbouwproject in India bezocht. Het enthousiasme van iemand die voor het eerst een ontwikkelingsland bezoekt en dan ziet op welke manier het Business Platform concreet bijdraagt aan de ontwikkeling van de mensen daar, is mij erg bijgebleven. We hebben daar samen een goede week gehad.

› **Wat wilt u bereiken in 2006?**

Mijn uitdaging is onder verantwoording van de lokale partner en met support vanuit Woord en Daad, een landbouwproject te realiseren

Wim Eikelboom (vooraan) tijdens een projectbezoek in een klas

waar ondernemerschap op micro-niveau wordt geleerd zodat plaatselijke, vaak zeer arme, kwetsbare landarbeiders zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige ondernemers. Dit is geen eenvoudige klus omdat de omstandigheden ter plekke van een heel andere aard zijn dan in Nederland. Vooral waterirrigatie blijft een lastig probleem. Op dit gebied is al veel gebeurd maar ook in 2006 zal hierin extra worden geïnvesteerd.

>>> **Woord en Daad ontvangt subsidie. Zo mogelijk werken we samen met andere organisaties, als dat in het belang is van het werk van de lokale partners. Een overzicht van de belangrijkste subsidiegevers.**

Vele giften van particulieren, bedrijven en acties van comités of scholen konden in 2005 verdubbeld worden dankzij inkomsten uit subsidies. In 2005 ontving Woord en Daad in totaal € 5.789.215 subsidie en bijdragen derden. Een groei van ongeveer 31% ten opzichte van 2004. De subsidie-inkomsten betroffen 24% van onze totale inkomsten. Het beleid van Woord en Daad is dat maximaal 30% van onze totale inkomsten uit subsidie mag bestaan. Op deze manier kunnen we onze onafhankelijkheid hoog houden.

Een tweede reden is dat we door deze richtlijn voorkomen dat het werk dat we in ontwikkelingslanden steunen, plotseling moet stoppen als subsidies onverwachts wegvallen. Overigens is het brede draagvlak van Woord en Daad in de Nederlandse samenleving voor subsidiegevers juist een reden om Woord en Daad tegemoet te komen. In die zin kan onze achterban de subsidie aan Woord en Daad als een verzilvering van haar steun zien.

Prisma-ICCO

Met de subsidie van ICCO kon de fondsenwerving voor in totaal 21 projecten uit onze programma's Basisvoorzieningen, Onderwijs, en Arbeid en Inkomens worden verdubbeld. Speciale aandacht werd besteed aan aidsprojecten. Daarnaast zijn er voorstellen ingediend op het gebied van basisgezondheid, onderwijs, vaktraining en Job & Businesscenters. De ICCO-subsidie was in 2005 wederom een goede stimulans voor veel lokale comités, bedrijven, kerken en scholen. Met het motto 'ICCO verdubbelt uw gift' werd actief actiegevoerd. ICCO verdubbelde eveneens de bijdrage van bedrijven aan de zogenaamde sponsorbouton op de website van Woord en Daad.

Ministerie van Buitenlandse Zaken/DGIS en TMF

Vanuit het programma Thematische Medefinanciering financiert Woord en Daad projecten en programma's op het gebied van Arbeid en Inkomens en Basisvoorzieningen.

>>> Hans Muis (51) is secretaris van comité W&D Walcheren. Hij is getrouwd en heeft twee kinderen.

> **Wat is mooi aan Nederland?**

De veelomvattende vrijheid. Dat is aan de ene kant mooi, maar tegelijk ook gevaarlijk. De laatste tijd zie je dat vrijheid ook op een verkeerde manier wordt gebruikt door elkaar te kwetsen. Dit is een heilloze en gevaarlijke weg.

> **Wat zou er verbeterd kunnen worden?**

Naasteliefde en respect raken steeds meer op de achtergrond; dat doet mij pijn. Je ziet steeds meer mensen de kerk verlaten. De waarden en normen die in de kerk worden geleerd, raken op de achtergrond. Zo raken we het spoor bijster.

> **Hoe bent u in contact gekomen met Woord en Daad?**

Mijn schoonvader is jarenlang comitélid geweest. Toen hij vanwege zijn leeftijd moest stoppen, hebben mijn vrouw en ik zijn plaats ingenomen.

> **Wat was het belangrijkste voor u in 2005?**

Ons bezoek aan Nepal. Mijn zoon woont daar met zijn gezin, en doet daar ontwikkelingswerk voor de GZB/INF. De confrontatie met armoede en onderdrukking heeft mij erg aan het denken gezet. De Nepalezen kunnen met moeite de eerste levensbehoeften betalen, terwijl een hond in Nederland kan kiezen uit wel 30 soorten hondenvoer.

> **Wat wilt u in 2006 bereiken?**

Ik zou graag meer willen betekenen voor anderen en zo de liefde van God weerspiegelen. Er is zoveel ellende in de wereld. Ik zou graag meer willen doen maar het is niet simpel om daar handen en voeten te geven. Egoïsme en desinteresse van veel mensen staan dit helaas vaak in de weg. Toch zal ik blijven proberen dit dilemma te doorbreken en mensen te activeren mee te werken aan een rechtvaardige wereld.

Bestuursverslag

>>> Dit bestuursverslag is een verkorte versie van het bestuursverslag zoals opgenomen in het jaarverslag. Het bestuursverslag gaat voor alles over de bestuurlijke verantwoordelijkheid en legt bovendien verantwoording af over de wijze van besturen, de wijze waarop het gevoerde beleid tot stand komt en de wijze waarop bestuurlijk de uitvoering van beleid gevolgd wordt.

Het bestuur vult haar functioneren in op basis van de cyclus beleid - operationeel jaarplan - implementatie en evaluatie (zie verder bestuurlijk functioneren).

Bestuur

Het bestuur bestaat per 31/12/2005 uit negen personen. Voor de samenstelling wordt verwezen naar het onderdeel organisatie.

Tijdens de laatste bestuursvergadering van 2005 zijn functioneringsgesprekken met de bestuursleden J. Plaisier RA en mr. drs. D. Vergunst gevoerd. Op basis van deze gesprekken vond herverkiezing van beiden plaats.

Directie en functioneren directie

Statutair heeft de directeur een beleidsvoorbereidende, beleidsadviserende en beleidsuitvoerende taak. Hij geeft tevens leiding aan de uitvoerende organisatie van Woord en Daad.

In 2005 is definitief besloten om benoeming van personeel tot en met salarisschaal 10 in het mandaat van de directeur op te nemen.

De directie wordt gevoerd door ir. J. Lock.

> Bestuurlijk functioneren

Bestuurlijke betrokkenheid bij het werk

Het bestuur werkt met portefeuillehouders. Bij beleidsvoorbereiding of ontwikkelingen op de beleidsterreinen van de betreffende portefeuillehou-

ders betreft de directie de betreffende bestuursleden. De portefeuillehouders zijn ook aanwezig bij activiteiten die met hun portefeuille te maken hebben. Zij zijn betrokken bij de selectie van personeel, voorzover dat benoemd moet worden in het werkgebied dat hun portefeuille betreft. Ook adviseren zij stafleden en bestuur op ontwikkelingen rond het werkterrein van hun portefeuille. Bestuursleden zijn verplicht eens per jaar een buitenlands bezoek aan partners af te leggen. Op die wijze kunnen zij kennisnemen van ontwikkelingen in het veld en hun bestuurlijke rol verder reliëf geven. Daarnaast participeren zij in ontmoetingen met comités. In 2005 is voor het eerst in formele zin een beleidssessie gehouden waarbij én bestuur én staf aanwezig waren.

Bestuurscommissies

In het verslagjaar was er één bestuurscommissie actief. Het betreft een delegatie van het bestuur, die met andere bestuursdelegaties bestuurlijk betrokken is bij de vormgeving van de samenwerking tussen Woord en Daad, TEAR fund en ZOA-Vluchtelingen zorg.

De leden van de commissie rapporteren aan hun besturen over de voortgang van de besprekingen.

Bestuursvergaderingen; besluitvorming rond Code Wijffels

Het bestuur vergaderde in 2005 negen keer. Daarnaast belegde het bestuur samen met de staf in juli 2005 de eerder genoemde beleidsdag. Het bestuur van Woord en Daad bestuurt op hoofdlijnen.

De centrale documenten, die tijdens de vergaderingen relevant zijn, zijn koersrapporten, bezoekrapporten en een "dieptebooring" in een programma of project.

Daarnaast kent bijna elke vergadering wel een aantal punten rond bijvoorbeeld personeelsbeleid die om een specifiek bestuursbesluit vragen.

In de laatste vergaderingen van 2005 is uitvoerig gesproken over de code Wijffels en de implementatie van de code Wijffels, een Code voor Goed Bestuur van Goede Doelen. Er is besloten de code in 2006 te implementeren.

Onkostenvergoedingen

Het bestuur krijgt alleen een onkostenvergoeding. In de praktijk betreft dat een vergoeding voor de verreden kilometers en vergoeding voor porti en telefoonkosten.

>Verantwoording over 2005, de koers in 2006

Jaarverslag

Woord en Daad geeft twee versies van haar jaarverslag uit: een uitgebreide versie en een verkorte publiekversie. Woord en Daad beschikte in 2005 over voldoende middelen om haar werk groten-

deels volgens de voorgenomen plannen en langs de strategische lijnen uit te voeren. De afwijkingen van de plannen hadden deels te maken met de onvoorziene omvang van de tsunamihulp.

Jaarrekening

Voor gedetailleerde financiële gegevens wordt verwezen naar de jaarrekening met toelichting. In het operationeel jaarplan voor 2005 werd een stijging onderbouwd van € 20.136.000 (2004) naar € 20.650.000 (+2,55%) in 2005. In 2004 realiseerde Woord en Daad een inkomstenniveau van € 19.296.000. In 2005 realiseerden we een inkomstenniveau van € 23.813.000 (+23,4%). Aanzienlijk meer dan begroot door de inkomsten uit de tsunami en de extra inkomsten voor projecten.

Begroting 2006, meerjarenbegroting en beleidsvoornemens

Na de jaarrekening is de begroting over het jaar 2006 en de meerjarenbegroting opgenomen. De beleidsvoornemens zijn vastgelegd in hoofdstuk 11 van dit jaarverslag.

>Overige beleidsuitgangspunten, van belang voor de bestuurlijke verantwoordelijkheid

Vermogen

Het vermogen van de stichting is opgesplitst conform de regels van het CBF in besteedbaar vermogen en vastgelegd vermogen.

Besteedbaar vermogen

Woord en Daad streeft naar een evenwicht tussen inkomsten en uitgaven. De opbouw van het operationeel jaarplan is daarop afgestemd: tegenover bestedingen dienen via fondsenwerving inkomsten te staan.

Bij het definitief aanvaarden van projecten en programma's door de directie wordt rekening gehouden met het besteedbare vermogen (incl. continuïteitsreserve) en het vastgelegde vermogen in bestemmingsfondsen.

Het doel van de continuïteitsreserve (max. 7,5% van de inkomsten in het volgende budgetjaar) is tweeledig:

- het garanderen van liquiditeiten om tijdig aan de projectverplichtingen te kunnen voldoen
- opvang voor de organisatiekosten bij terugloop van de inkomsten.

Vastgelegd vermogen en beleggingsbeleid

De bestemmingsfondsen zet Woord en Daad overeenkomstig de bestemming in bij de uitvoering van de projecten. Indien er bij projecten in aanvang nog te weinig fondsen binnen zijn, vult Woord en Daad per balansdatum het tekort aan vanuit het algemeen fonds.

Zoals voorzien werden in 2005 de in 2003 en 2004 opgebouwde reserves voor projecten besteed.

Beleggingsbeleid

Tijdelijke liquiditeiten worden risicoloos belegd in deposito's en spaarrekeningen.

Procesbeheersing

Stichting Woord en Daad streeft transparantie na bij de uitvoering van de werkzaamheden.

De toekenning van de fondsen, de besteding van de fondsen, de bewaking van project- en programma-uitvoering en de rapportage vonden plaats volgens de procedures en processen, zoals vastgesteld door de stichting.

De tienprocentnorm

Woord en Daad gaat er in haar planning en monitoring van uit dat circa 10% van haar budget uitgegeven mag worden aan kosten Nederlandse organisatie. Voor 2005 kwamen deze kosten uit op 8,73% (begroot 10%). Daarnaast maakt Woord en Daad budget vrij voor advisering aan en onderzoek voor partners. Formeel mag hier maximaal 2,5% voor vrijgemaakt worden. In het jaarplan 2005 betrof het niveau 0,6%. In de daadwerkelijke bestedingen bleef dit onderdeel van de uitgaven beperkt tot 0,33%.

>>> **Jan Plaisier (57), woont in Bleskensgraaf, is getrouwd, heeft zeven kinderen en is sinds 1987 bestuurslid van Woord en Daad.**

> Wat is mooi aan Nederland?

Nederland is in vergelijking met veel andere landen nog steeds een oase van rust en veiligheid. In materieel opzicht hoeven we ons weinig zorgen te maken. We leven in één van de meest welvarende landen ter wereld. Gezondheidszorg, huisvesting, sociale voorzieningen en arbeidsomstandigheden zijn over het algemeen prima geregeld. Niet iedere Nederlander herkent zich in dit beeld. Er is werkloosheid, er zijn voedselbanken en er is opvang voor dak- en thuislozen nodig. Toch is het niets vergeleken met de situatie in de landen waar Woord en Daad werkt.

> Wat zou er verbeterd kunnen worden?

De grote tegenstelling tussen de armoede daar en het welvarende Nederland valt me tijdens werkbezoeken op. Eigenlijk moet iedereen dit zelf eens waarnemen. Er zou dan in Nederland minder geklaagd worden. Het zou goed zijn als we meer onze eigen verantwoordelijkheid bewust werden en niet voor alles menen terug te kunnen vallen op welke voorziening dan ook.

> Hoe bent u in contact gekomen met Woord en Daad?

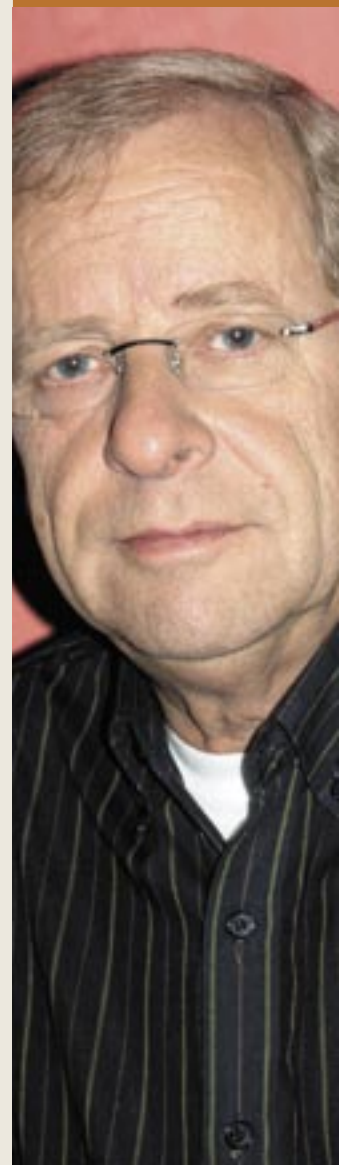
Ik ben eerst een aantal jaren lid geweest van het comité Ridderkerk. Toen er in het bestuur een vacature kwam voor penningmeester werd ik door mijn toenmalige buurman, de heer Zwagemaker, benaderd. Ik zit sinds 1987 in het bestuur van Woord en Daad. Door de jaren heen is het een zeer professionele organisatie geworden, nog ondersteund door zo'n 1000 vrijwilligers, onder wie ook de bestuursleden. Er gaat wel veel tijd in zitten. Ik schat dat ik vorig jaar, reizen meegerekend, ruim twee maanden voor W&D in de weer ben geweest. Dit heeft mijn leven verrijkt. Ik ben dankbaar dat ik in Gods Koninkrijk dienstbaar mag zijn.

> Wat was het belangrijkste voor u in 2005?

Ik kan niet zeggen dat ik in 2005 bijzondere hoogtepunten heb meegemaakt. Verdrietig was het onverwachte overlijden van mijn schoonmoeder in december 2005. Wel mochten we in die periode de onderlinge verbondenheid in ons gezin weer eens ervaren. Als ik terugkijk op vorig jaar ben ik dankbaar dat ik de gezondheid kreeg om te proberen te doen wat van mij werd verwacht. Anderen moeten maar oordelen of het naar wens is geweest.

> Wat wilt u in 2006 bereiken?

Ambitieuze doelen voor mezelf staan me niet voor ogen. Ik moet erkennen dat ik zo langzamerhand in de consolidatiefase ben beland. Ik ben nog steeds enthousiast. Ik hoop dat ik ook in 2006 iets voor anderen mag betekenen.

»» Het werk van Woord en Daad wordt mogelijk gemaakt door de giften van duizenden donateurs. Zorgvuldig omgaan met die giften is voor Woord en Daad een zeer belangrijk uitgangspunt.

Woord en Daad controleert haar uitgaven als het gaat om overheadkosten in Nederland scherp. Er is beleidsmatig voor gekozen niet meer dan 10% van de inkomsten uit te geven aan overheadkosten in Nederland. Onder de 10% Nederlandse kosten vallen kosten fondsenwerving en uitvoeringskosten projecten in Nederland. Dit betekent concreet dat van iedere euro die u doneert, 90% bij het doel, projecten voor armoedebestrijding, terechtkomt. Woord en Daad stuurt haar financiële uitgaven op dit beleidsprincipe en toetst dit voortdurend. Deze doelstelling is in 2005 met 8,73% ruimschoots gehaald. Daarnaast werken er in het Nederlandse kantoor een aantal medewerkers die onderzoek uitvoeren en advies geven, dat ten goede komt aan de projecten van onze partners in de diverse landen. Aan dit soort uitgaven mocht in 2005 maximaal 1,6% besteed worden. In werkelijkheid gaf Woord en Daad 0,33% van haar omzet aan onderzoek en advies uit.

Kosten fondsenwerving

De helft van 'de 10 procent' bestaat uit kosten fondsenwerving. Volgens de richtlijnen van het Centraal Bureau Fondsenwerving moeten de kosten fondsenwerving onder de 25% blijven. Woord en Daad zit hier altijd ver onder. In 2005 was het percentage kosten eigen fondsenwerving (CBF-norm) 4,42. Hieronder vallen bijvoorbeeld kosten voor advertenties, folders en salarissen van fondsenwerpers. Het CBF-percentage is alleen gerelateerd aan de eigen fondsenwerving (inkomsten van particulieren, kerken, scholen en bedrijven). Als ook de inkomsten vanuit subsidies en de hiermee samenhangende kosten meegenomen worden, komen de totale kosten fondsenwerving op 3,79% van de inkomsten.

Uitvoeringskosten projecten

De andere helft van de Nederlandse kosten bestaat uit kosten die nodig zijn om de projecten en programma's van onze partners in het Zuiden

goed te begeleiden en te volgen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om salarissen van medewerkers die projectaanvragen beoordelen en projecten ter plaatse bezoeken. Ook vallen hier kosten voor bewustwording onder, zoals de voorlichting die wij op scholen geven of de uitgave van het jongerenkwartaalblad Grenzeloos. In 2005 kwamen deze kosten op 4,94% van de inkomsten. In totaal kwamen de overheadkosten Nederlandse organisatie daarmee uit op 8,73% van de inkomsten.

Salarissen

Woord en Daad wil graag gemotiveerde christenen als werknemer. Tegelijkertijd stelt Woord en Daad hoge eisen aan professionaliteit en inzet. Woord en Daad is van mening dat naar het bijbelwoord ook in de goede doelensector een arbeider zijn loon waardig is.

Woord en Daad volgt de overheidssalarisschalen (BBRA). Onze functies vallen allemaal binnen de schalen 3 tot 15. Omdat BBRA gebaseerd is op een 36-urige werkweek en Woord en Daad nog steeds een 40-urige werkweek kent, betaalt Woord en Daad ook een dertiende maand uit.

Woord en Daad had eind 2005 in totaal 41 mensen in dienst (ruim 29,825 fte). De totale personeelskosten (bruto jaarsalarissen, sociale lasten, pensioenlasten en reiskosten) bedroegen in 2005 € 1.230.196. Dit was 5,2% van onze inkomsten. Deze kosten zijn overigens onderdeel van de eerdergenoemde 8,73% en 0,33% (voor advies en onderzoek).

Controle van de bestedingen

Ook als het geld de grens over is, vindt Woord en Daad het belangrijk dat de besteding op verantwoorde wijze plaatsvindt.

Allereerst is het van belang dat de lokale partnerorganisaties een betrouwbare en inzichtelijke werkwijze hebben. Partners met wie Woord en Daad op lange termijn samenwerkt, moeten aan hoge kwaliteitseisen voldoen. Zo nodig steunt Woord en Daad de partner in een verbetering van de werkwijze.

Alle partnerorganisaties (met een donatie boven € 35.000 op jaarbasis) van Woord en Daad worden jaarlijks door een lokale accountant gecontroleerd. Daarnaast controleert Woord en Daad tijdens jaarlijkse werkbezoeken of het geld wordt besteed aan het doel waarvoor het bestemd was. Voorts vinden er eens in de vijf jaar bezoeken plaats die gericht zijn op het financiële management en het functioneren van de interne en externe controle.

Overigens wil Woord en Daad het werk van de verschillende partners niet alleen op financieel niveau volgen en controleren. Juist de kwalitatieve kant - wordt de doelgroep echt bereikt, maakt de hulp echt verschil in het leven van mensen - krijgt veel aandacht.

Afspraken die Woord en Daad met haar partners maakt, worden in project- en programma-overeenkomsten vastgelegd. Aan de andere kant worden

ook verplichtingen van Woord en Daad ten opzichte van haar partners in deze overeenkomsten opgenomen.

Kwaliteitssystemen

Om de kwaliteit van haar werk te waarborgen, volgt Woord en Daad een drietal kwaliteitssystemen. Het eerste systeem is ontleend aan het CBF-keur, dat een aantal minimumeisen stelt ten aanzien van bestuur, fondsenwerving, verantwoording van fondsen en verslaglegging. Daarnaast is Woord en Daad sinds mei 2002 ISO-gecertificeerd (ISO 9001-2000, categorie 35). De certificering is in mei 2005 zonder bemerkingen verlengd. Verder volgt Woord en Daad het COSO-systeem voor beheersing van de interne processen.

Woord en Daad vindt werken met deze systemen belangrijk. De gever weet zo dat ook mensen van buitenaf het werk van Woord en Daad en haar partners beoordelen en een waardering geven.

Verklaring Procesbeheersing en Onderzoeksrapport Accountant

Procesbeheersing

De hiervoor weergegeven werkwijze en controle is uitvoerig beschreven in het uitgebreide jaarverslag in hoofdstuk 6: Procesbeheersing en kwaliteit. Bij dit hoofdstuk is een verklaring van het bestuur opgenomen waarin onder meer vermeld staat: "Woord en Daad heeft een systeem van interne controle en beheersing waarvan de hoofdlijnen hiervoor zijn aangegeven. Hierbij is waar mogelijk aansluiting gezocht bij de kwaliteitsnormen uit het rapport 'Internal Control Integrated Framework' van het Committee of Sponsoring Organizations (COSO). Binnen de beperkingen van dit systeem garandeert het een goede beheersing van de processen Fondsenwerving en -besteding en een betrouwbare verslaglegging in de jaarrekening."

Onderzoeksrapport

Door onze accountant is de werking van het systeem van administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne controlemaatregelen onderzocht. Van dit onderzoek is een rapport opgemaakt. De accountant komt hierbij tot het volgende oordeel:

"Op grond van ons onderzoek is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de opzet en de werking van bovengenoemde administratieve organisatie en het daarin opgenomen stelsel van interne controlemaatregelen niet in overeenstemming zijn met de in hoofdstuk 'Procesbeheersing en kwaliteit' opgenomen beschrijving."

Voor een uitgebreidere beschrijving en het volledige onderzoeksrapport wordt verwezen naar het uitgebreide jaarverslag wat op aanvraag verkrijgbaar is en ook te downloaden is op onze website: www.woordendaad.nl.

>>> Het verslagjaar was een jaar voor 'groot onderhoud'. Het geldende beleidsplan dat uit 2001 stamde, was, ondanks vernieuwingen, aan vervanging toe. Bovendien daagden ontwikkelingen in het eigen werk en externe ontwikkelingen Woord en Daad uit opnieuw naar het beleid te kijken. Daarom is Woord en Daad in 2005 door een uitgebreide beleidscyclus gegaan. Dat resulteerde in een aantal principe-uitspraken die het hart van het werk van Woord en Daad raken. Deze uitgangspunten zullen verder verwerkt worden in het nieuwe beleidsplan.

Gericht werken in de toekomst: uitgangspunten en algemeen

Het beleidsplan krijgt een andere opzet dan voorheen. De tekst van het beleidsplan zal kort en bondig zijn. De onderbouwing van beleidsstandpunten wordt vastgelegd in visiedocumenten. In die documenten schetst Woord en Daad de achtergronden en ontwikkelingen in het kader van het betreffende beleidsstandpunt en licht ze haar beleidsstandpunt toe. Er zullen visiedocumenten ontwikkeld worden op het gebied van onder andere armoedebestrijding, religie en ontwikkeling, beleidsbeïnvloeding, jongeren, bedrijven, netwerken.

In het algemene beleidsdocument zullen de concrete beleidsdoelstellingen op lange termijn benoemd worden. Het beleidsplan omvat de periode 2007 - 2010 en wordt in maart 2006 definitief vastgesteld.

Woord en Daad hecht ook voor de toekomst veel waarde aan een consistente samenhang in haar werk. Dat geldt niet alleen voor het werk in het Zuiden maar ook het werk in Nederland.

Het denken in netwerken, waarbinnen de benodigde expertise aanwezig is, speelt een steeds belangrijker rol. Dat leidt op termijn tot een verdere uitbreiding van de netwerkfunctie van bijvoorbeeld het Business Platform, de uitbreiding en verdieping van netwerken met scholen, de opzet van een afdeling advies en onderzoek. Met dit laatste hangt de intensivering van de samenwerking met universiteiten, het stimuleren van netwerken van vakscholen in het Zuiden, de samenwerking met andere actoren (waaronder lokale overheden en ambassades) en het stimuleren van lokale businessnetwerken, samen.

Toekomst en projecten en programma's

Onderwijs: Woord en Daad kiest er voor haar onderwijsprogramma de komende jaren het grootste programma te laten zijn. Blijvend zal het programma ca. 50% van het hele werk van Woord en Daad uitmaken. In omvang zal het budget bescheiden groeien (ca. 10% per jaar). De focus binnen het onderwijsprogramma zal verschuiven. De aandacht komt meer te liggen op de aansluiting tussen formeel onderwijs (op primair en secundair niveau) en de beroepsgerichte opleidingen. Daarnaast zal er gewerkt worden aan vermindering van drop-outs en de kwaliteit van onderwijs. Met het oog op het laatste zal er verder geïnvesteerd worden in curriculumontwikkeling en trainingen van onderwijzers.

Arbeid en inkomen: Dit programma maakt ca. 30% van het werk van Woord en Daad uit en is voor een belangrijk deel gericht op een verhoging van de effectiviteit van het onderwijsprogramma, zodat het onderwijs aan de jongeren hun uiteindelijk ook daadwerkelijk een baan of inkomen oplevert. Daarnaast biedt dit programma aan volwassenen kansen op economische zelfstandigheid. Het programma voor arbeid en inkomen omvat een aantal onderdelen:

Beroepsgerichte opleidingen: vanuit dit programma zal in de komende jaren meer input geleverd worden over de hiaten in de aansluiting tussen basisonderwijs en beroepsgericht onderwijs en formeel voortgezet onderwijs. Het programma levert dus weer informatie voor het onderwijsprogramma van Woord en Daad. Verder krijgt in de vaktrainingen de aansluiting tussen de opleidingen en de arbeidsmarkt in toenemende mate de aandacht. Uit de ervaringen in het verleden blijkt dat niet alleen beleid op sector- maar ook op landenniveau belangrijk is voor een doeltreffende en relevante opzet. Woord en Daad werkt in samenwerking met partners en onder andere de Universiteit van Twente aan landendocumenten, die de context voor bedrijven en beroepsgerichte opleidingen schetsen. Voor de toekomst moeten deze documenten handvatten geven voor een gerichte beleidsbeïnvloeding op lokaal niveau. Een dergelijke beleidsbeïnvloeding krijgt al gestalte in landen als Ethiopië en Burkina Faso.

Job & Business Centers: de JBC's worden in de toekomst steeds belangrijker. De aanpak van hun hoofdtaak - het bemiddelen van jongeren naar een werkplek of het assisteren bij het opzetten van een eigen bedrijfje - wordt verder ontwikkeld in samenspraak met lokale bedrijven en klanten van de centra. De centra leveren belangrijke input voor de inrichting van de beroepsgerichte opleidingen. Ook zullen de centra in toenemende mate input leveren voor het gericht beïnvloeden van lokale overheden.

Opzet MKB in het Zuiden: binnen Woord en Daad is sinds december 2005 een aparte MKB-unit om de opzet van bedrijvigheid in het Zuiden verder te ontwikkelen. Een dergelijke aanpak zal ook doorgevoerd worden bij de partners. Op basis van beleidsevaluaties blijkt er in toenemende mate behoefte aan de opzet van bedrijvigheid op het platteland. Met het oog daarop wil Woord en Daad participeren binnen netwerken, die kunnen faciliteren bij de opzet van productketens voor landbouwproducten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de kennis en contacten van de ondernemers uit het Business Platform.

Basisvoorzieningen: Het programma omvat ongeveer 20% van het werk van Woord en Daad. De komende jaren zullen twee thema's een belangrijker rol in dit programma gaan spelen: hiv/aids en water. Deze keuze heeft te maken met de toenemend kritische rol van water in de ontwikkeling van bijvoorbeeld het platteland en de ernst van de hiv/aids epidemie.

Toekomst en Fondsenwerving en de relatie achterban en Woord en Daad

Woord en Daad heeft vanaf het begin van haar bestaan grote waarde gehecht aan haar achterban. Door plannen en cijfers helder te publiceren wil ze eerlijkheid en betrouwbaarheid waarmaken. Gevers vragen terecht om transparantie. De komende jaren zal hierin blijvend worden geïnvesteerd.

Naar de toekomst wil Woord en Daad zich gericht verder ontwikkelen in het gedifferentieerd benaderen van de particulieren (participanten in het programma voor financiële adoptie, comités en jongeren), bedrijven en institutionele donoren.

Met de groei van Woord en Daad wordt een goede interne en externe communicatie een steeds belangrijker factor. Het helder en beknopt communiceren over het groeiende werk vraagt meer dan alleen inhoudelijke kennis van het werk. Bovendien levert de groei van het werk ook steeds meer inhoudelijke ontwikkelingen op die de moeite van het melden waard zijn. Woord en Daad wil daarom werken aan de aanstelling van een medewerker, die vrijgesteld is voor externe communicatie, contacten met de pers en andere media.

In het kader van de netwerkfunctie van het Business Platform is de samenwerking tussen Woord en Daad, ZOA-Vluchtelingen zorg en TEAR fund opnieuw tegen het licht gehouden. De samenwerkingsovereenkomst die in juli 2005 is getekend is eind 2005 geëvalueerd. De evaluatie leidde tot een nieuwe toekomstige rol voor het Platform: een faciliterend en stimulerend kader waarbinnen christelijke ondernemers zich kunnen vinden en ervaringen over ontwikkelingssamenwerking kunnen uitwisselen.

In 2005 is in een uitgebreide externe evaluatie de rol van de bedrijven in het werk van Woord en Daad aan de orde gekomen. Uit deze evaluatie bleek dat de oude opzet een aantal beperkingen heeft. Die beperkingen betroffen de rol van werkgroepen, de nog gebrekkige rol van netwerken in het Zuiden en de werkgroepen, die niet altijd effectief en efficiënt bleken. Bovendien bleken de groeimogelijkheden niet optimaal benut te worden door gebrek aan capaciteit.

Op basis daarvan is eind 2005 tot een herstructurering van de rol van ondernemers in het werk van Woord en Daad besloten. Deze herstructurering behelst onder andere een andere rol van werkgroepen, de opzet van een aparte afdeling voor bedrijfsontwikkeling in het Zuiden e.d.

Binnen de afdeling institutionele donoren heeft Woord en Daad het voornemen om de partners toe te rusten in de eigen fondsenwerving.

Toekomst en bestuur en de relatie bestuur - stakeholders

In de lopende beleidscyclus heeft het bestuur zich uitgebreid bezonnen op haar positie in een groeiende organisatie. Daarbij is het huidige functioneren in het perspectief van het toekomstige Woord en Daad gezet.

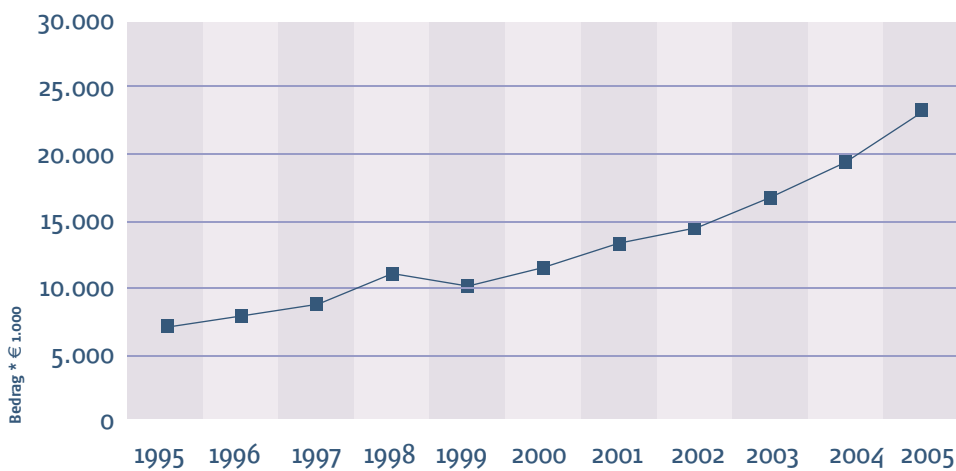
Vanaf 2006 hebben bestuursleden maximaal drie perioden zitting in het bestuur.

Gestructureerde betrokkenheid van stakeholders (lokale comités, bedrijfsleven, zuidelijke partners) gaat vanaf 2006 een nog belangrijker rol spelen in de beleidsvorming en de beleidsevaluatie.

Over de samenwerking met ZOA-Vluchtelingen zorg en TEAR fund neemt het bestuur in 2006 een besluit.

Inkomsten 1995 - 2005

Jaar	Bedrag * € 1.000
1995	7.219
1996	7.901
1997	8.144
1998	10.994
1999	10.260
2000	11.263
2001	13.446
2002	14.679
2003	16.845
2004	19.295
2005	23.813

ACCOUNTANTSVERKLARING

Wij hebben bijgaand verkort jaarverslag van de Stichting Reformatorische Hulpactie Woord en Daad te Gorinchem over 2005 gecontroleerd. Dit verkort jaar verslag is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2005 van de Stichting Reformatorische Hulpactie Woord en Daad. Bij die jaarrekening hebben wij op 28 maart 2006 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

Het verkort jaarverslag is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake het verkorte jaarverslag te verstrekken.

Wij zijn van oordeel dat dit verkorte jaarverslag op alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming is met de jaarrekening waaraan deze is ontleend.

Voor een beter inzicht in de financiële positie en de resultaten van de stichting en de reikwijdte van onze controle dient het verkorte jaarverslag te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij verstrekte accountantsverklaring.

Veenendaal, 28 maart 2006

ROZA ACCOUNTANTS

R. van de Geest RA

Plesmanstraat 64 • 3905 KZ Veenendaal • Postbus 888 • 3900 AW Veenendaal
TELEFOON (0318) 559 559 • FAX (0318) 559 569 • E-MAIL info@roza.nl • www.roza.nl

Aangerkend bij NIVRA, NOVA, FR, SIA en INAA Group. Op al onze diensten zijn de SEA leveringsvoorwaarden van toepassing, die zijn goedgekeurd bij de KvK te Utrecht onder nr 5146.

Balans per 31 december 2005

	2005		2004	
	€		€	
Activa				
Immateriële vaste activa		8.755		7.753
<i>Kosten website</i>				
Materiële vaste activa		166.908		169.759
<i>Kantoorinventaris</i>	160.533		161.684	
<i>Auto</i>	6.375		8.075	
Financiële vaste activa		57.535		57.535
<i>Leningen/voorschotten in het kader van de doelstelling</i>				
Vorraden		97.415		98.395
<i>Goederenvoorraad</i>				
Vorderingen		2.537.430		1.793.862
Liquide middelen		11.353.158		11.107.973
Totaal activa		14.221.201		13.235.277
Passiva				
Eigen vermogen				
Besteedbaar vermogen		1.325.932		1.604.098
<i>Stichtingskapitaal</i>	272		272	
<i>Algemeen hulpverleningsfonds</i>	-167.671		187.542	
<i>Negatieve adoptiefondsen div. organisaties</i>	-105.669		-25.716	
<i>Continuïteitsreserve</i>	1.599.000		1.442.000	
Vastgelegd vermogen		4.689.022		5.445.533
<i>Bestemmingsfondsen:</i>				
<i>Overige bestemmingsfondsen</i>	2.735.986		3.760.768	
<i>Garantiefonds Oikocredit</i>	730.822		480.822	
<i>Positieve adoptiefondsen div. organisaties</i>	949.136		928.036	
<i>Fonds activa bedrijfsvoering</i>	273.078		275.907	
Schulden				
Schulden op lange termijn		300.000		337.000
<i>Aangegane verplichtingen</i>				
<i>Hulpverleningsprojecten langlopend</i>				
Schulden op korte termijn		7.906.247		5.848.646
<i>Aangegane verplichtingen</i>				
<i>Hulpverleningsprojecten kortlopend</i>	6.708.193		4.608.670	
<i>Vooruitontvangen adoptiegelden</i>	679.612		798.876	
<i>Overige schulden en nog te betalen kosten</i>	518.442		441.100	
Totaal passiva		14.221.201		13.235.277

Staat van baten en lasten

		Lopend boekjaar	Begroot boekjaar	Voorgaand boekjaar
Omschrijving		€	€	€
Baten uit eigen fondsenwerving				
• Collecten		213.249		220.263
• Contributies, donaties, giften en schenkingen				
a. Kinderadopties:	7.895.465			
b. Ov. giften incl. doorleerfonds	9.195.470			
		17.090.935		13.865.206
• Nalatenschappen		438.394		611.649
Totaal baten uit eigen fondsenwerving		17.742.578	14.557.000	14.697.118
Kosten eigen fondsenwerving				
(In)directe verwervingskosten	350.338		370.000	408.409
Uitvoeringskosten	434.621		461.000	402.496
Totaal kosten eigen fondsenwerving (In % van baten eigen fondsenwerving)		784.959 4,42	831.000 5,71	810.905 5,52
Netto-baten		16.957.619	13.726.000	13.886.213
Resultaat verkopen artikelen				
• Netto-omzet	85.085			
• Kostprijs	36.281			
• Brutowinst	48.804		50.000	48.007
• Verkoopkosten - directe kosten	13			
- Uitvoeringskosten eigen org.	2.136			
	2.149		1.000	1.773
Nettoresultaat verkopen		46.655	49.000	46.234
Totaal eigen fondsenwerving		17.004.274	13.775.000	13.932.447
Aandeel in acties derden		1.513.077	300.000	186.633
Beschikbaar uit fondsenwerving		18.517.351	14.075.000	14.119.080
Subsidies overheden en anderen				
Projectbijdragen	4.276.138			
Bijdrage org.Kosten	0			
	4.276.138		5.643.000	
Af: uitvoeringskosten eigen organisatie	116.222		119.000	
Netto opbrengst subsidies overheden e.a.		4.159.916	5.524.000	4.100.388
Resultaat beleggingen				
Intrest		232.195	100.000	152.228
Totaal beschikbaar voor doelstelling		22.909.462	19.699.000	18.371.696

Bestedingen

		Lopend boekjaar	Begroot boekjaar	Voorgaand boekjaar
Omschrijving		€	€	€
Voorlichting/bewustmaking				
• eigen activiteiten	167.969		170.000	133.579
• uitvoeringskosten	230.275		211.000	148.794
Totaal kosten voorlichting en bewustmaking		398.244	381.000	282.373
Structurele hulp				
• verstrekte steun/subsidies				
Programma Onderwijs:	10.039.699		9.708.000	8.826.942
a. adoptieprojecten	6.742.793			
b. overige onderwijsprojecten	3.296.906			
Programma Arbeid en Inkomen	4.679.005		4.898.000	3.266.979
a. adoptieprojecten	775.615			
b. overige projecten Arbeid en Inkomen	3.903.390			
Programma Basisvoorzieningen	2.573.362		2.783.000	2.038.699
Diverse projecten	167.067		164.000	177.193
Projecten BIEH	13.116			83.238
Waarvan kennisfunctie	-78.100		-125.000	
	17.394.149			
• uitvoeringskosten in Nederland (kennisfunctie)	78.100		125.000	
• uitvoeringskosten in Nederland (M&E)	777.684		734.000	757.694
Totaal structurele hulp		18.249.933	18.287.000	15.150.745
Noodhulp				
• verstrekte steun via hulporganisaties/ instanties ter plaatse		5.295.962	1.800.000	1.446.789
Totaal besteed aan doelstelling		23.944.139	20.468.000	16.879.907
Tekort/overschot		-1.034.677	-769.000	1.491.789
Totaal		22.909.462	19.699.000	18.371.696
Tekort onttrokken aan				
• vastgelegd vermogen		-756.511	0	1.224.345
• besteedbaar vermogen		-278.166	-769.000	267.444
		-1.034.677	-769.000	1.491.789

Bestuur

Naam	Nevenfuncties	Jaar 1e verkiezing	Eerstvolgende verkiezing	Aftredend/ Herkiesbaar
Ds. M.A. van den Berg Voorzitter Julianalaan 17 2712 CB ZOETERMEER 079-3163712	Predikant	1987	2008	Aftredend - Einde bestuurstermijn
Dr. R. Bisschop Secretaris Pr. Bernhardlaan 24 3901 CC VEENENDAAL 0318-522691	Conrector scholengemeenschap	1998	2006	Aftredend - Herkiesbaar
J. Plaisier R.A. Penningmeester Abbekesdoel 12 2971 VA BLESKENS GRAAF 0184-691084	Register Accountant	1987	2009	Aftredend - Einde bestuurstermijn
Mr. drs. D. Vergunst Alg. adjunct	Rechter	1993	2009	Aftredend - Einde bestuurstermijn

Leden

Dr. D.J. Bac Schokker 36 2991 DJ BARENDRECHT 0180-624418	Internist en tropisch arts	1987	2006	Aftredend - Einde bestuurstermijn
Dr. ir. R.A. Jongeneel Crocusstraat 5 6666 AS HETEREN 026-4743582	Universitair docent landbouweconomie en internationale handel	2002	2006	Aftredend - Herkiesbaar
Ds. H.H. Klomp Nieuweweg Noord 302-F 3905 LX VEENENDAAL 0318-507781	Predikant	1986	2008	Aftredend - Einde bestuurstermijn
Drs. M. van de Lagemaat-Maaskant Leverkruid 2 3903 ES VEENENDAAL 0318-692023	Docente Frans/ decaan vwo	2003	2007	Aftredend - Herkiesbaar
Dr. ir. G. Nooteboom Krusemanstraat 32 6717 MV EDE 0318-652814	Onderzoeker en univer- sitair docent antropologie en ontwikkelingsstudies	2003	2007	Aftredend - Herkiesbaar

Op het kantoor werken 41 medewerkers, die 29,825 fulltime equivalenten (fte) vervullen. De algemene leiding berust bij de directeur, de heer ir. J. Lock.

Bijlage 2

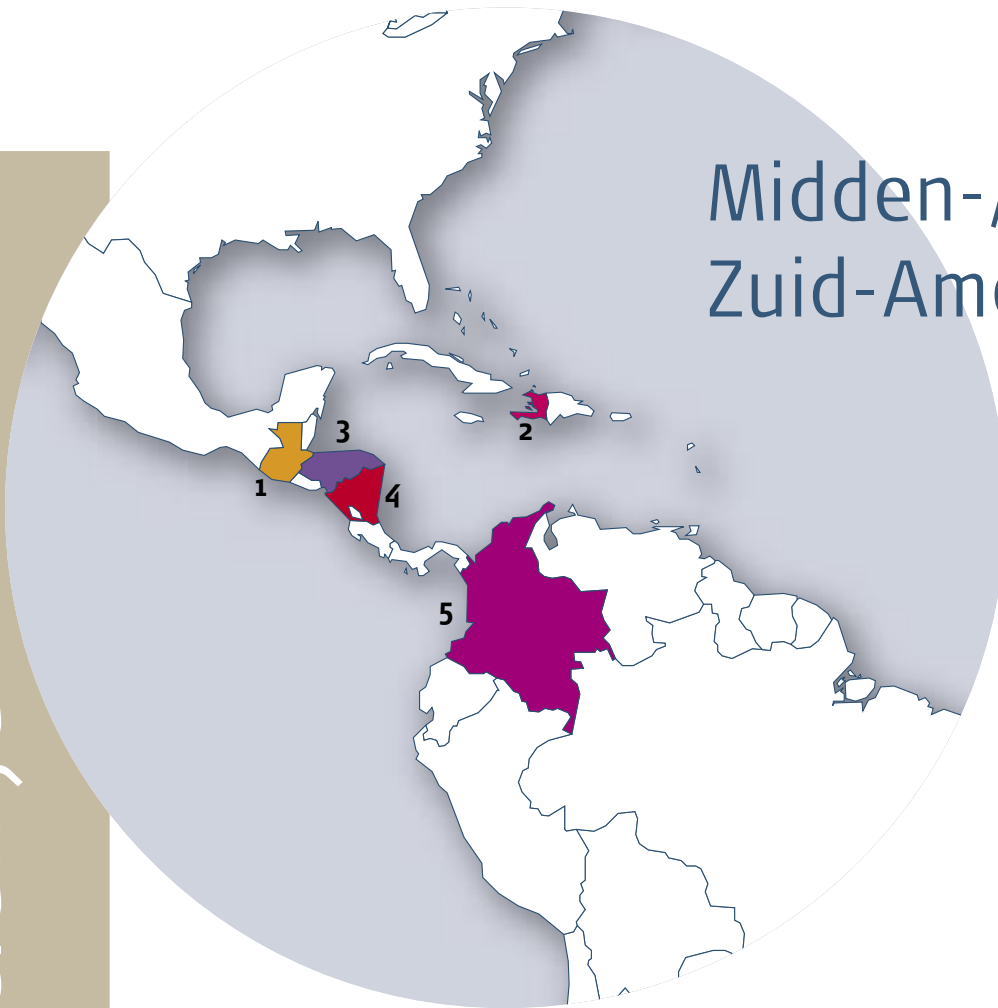
Personeel Woord en Daad

		fte
Directie		
Ir. Jan Lock	Directeur	1
Harmke van Ooijen-Oomen	Secr. Directie	0,8
Florence Goossens-de Groot	Secr. Directie en Projecten en Programma's	0,325
Engelien Willemsen	Secr. Directie en Projecten en Programma's	0,6
Anita Vogelezang-de Lijster	Medewerker Kwaliteitsbeheer	0,1625
Bedrijfsontwikkeling		
Gert Wiggelinkhuijsen	MKB-coördinator	1
Projecten en Programma's		
Ir. Leen Stok	Afdelingshoofd	0,9
Hilda de Vries	Hoofd Financiële Adoptie; medew. Onderwijs-gerelateerde Projecten en Programma's	1
Drs. Ditteke den Hartog-Geluk	Medewerker Arbeid en Inkomen	0,8
Ir. Luuk van Schothorst	Medewerker Basisvoorzieningen	1
Ir. Wouter Rijnveld	Medewerker Basisvoorzieningen	0,9
Dr. Jos de Kock	Medewerker Onderwijs	0,4
Drs. Gertie Gijsbertsen-Blaauwendraad	Medewerker Onderwijs	0,6
Drs. Marike de Kloe	Medewerker Onderwijs	1
Drs. Arnold van Willigen	Medewerker Projecten en Programma's	0,2
Eveline Baars	Secr. Projecten en Programma's	1
Janneke Bulten-van der Weijden	Medewerker Financiële Adoptie	0,8
Mija den Hartog-van Westerveld	Medewerker Financiële Adoptie	0,8
Heleen den Breems-de Pater	Medewerker Financiële Adoptie	0,6
Leneke Meijdam	Medewerker Financiële Adoptie	0,4
Financiële administratie		
Geurt Versteeg	Afdelingshoofd	1
Drs. Arnold van Willigen	Medewerker	0,8
Peter Zegers	Medewerker	1
Leneke Meijdam	Medewerker	0,5
Marco Jan Bax	Medewerker Human Resources Management	0,2
Institutionele Fondsen		
Drs. Dicky Voordijk-Nieuwenhuis	Afdelingshoofd	0,9
Drs. Pascal Ooms	Medewerker	0,8
Engelien Willemsen	Secr. Institutionele Fondsen	0,4
Bedrijven		
Wim Hasselman	Afdelingshoofd	1
Mariëlle Weerheim	Medewerker	1
Cor Schaap	Medewerker	0,25
Fondsenwerving Particulieren en Communicatie		
Rina Molenaar	Afdelingshoofd	1
Henk de Pater	Fondsenwerver (vrijwillig)	0,4
Karin Prins	Secr. Fondsenwerving Particulieren en Communicatie	1
Ondersteuning Fondsenwerving en Communicatie		
Christine Plaisier	Office Manager	0,9
Frieda Roeleveld	Office Assistent	0,9
Jolanda van Helden-Anker	Telefoniste/receptioniste	0,6
Ellen Snoek-de Vreugd	Telefoniste/receptioniste	0,4
Ruchama Bom	Medewerker PR/Adoptie	0,3375
Lia de Jong	Huishoudelijk medewerker	0,25
Joke Bevelander	Redactiesecretaris	0,9
Willemien Vos	Secretaresse Bedrijven	1

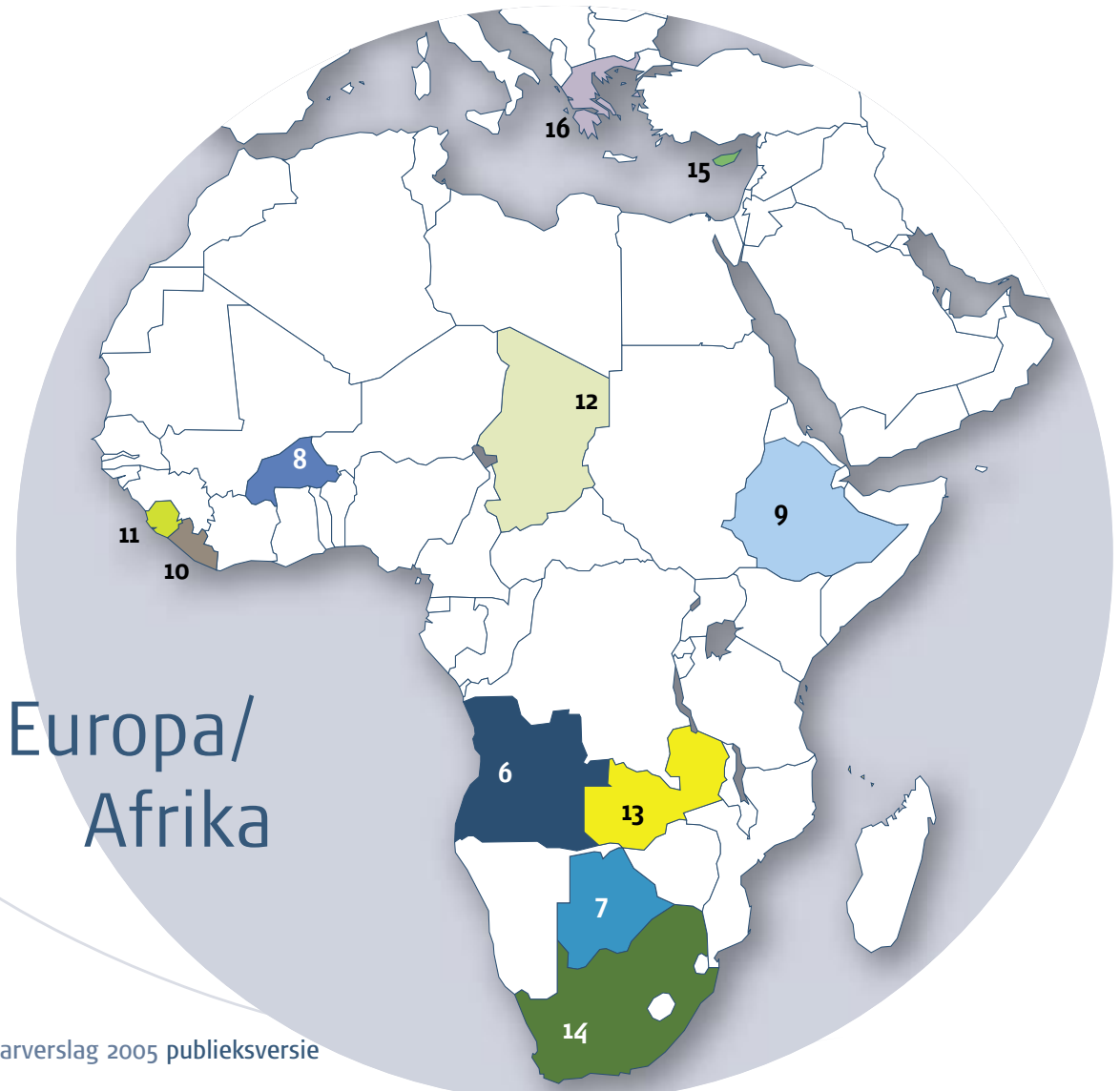
Comité W&D	Naam	Adres	Woonplaats	Telefoon	E-mailadres
Achterberg	Mw. N. de Waard	Ruiterpad 27	3911 SJ RHENEN	0317-614469	
Alblasserdam	Mw. M.C. Bos	Rembrandtlaan 87	2951 PL ALBLASSERDAM	078-6931869	john.riabos@12move.nl
Alphen a/d Rijn	Mw. A. v/d Zwan-Wiegman	Braziliestraat 37	2408 MC ALPHEN A/D RIJN	0172-424192	
Ameide	Mw. G. den Oudsten-Versluis	De Stobbe 10	4233 GS AMEIDE	0183-601825	gerdadenoudsten@wxs.nl
Amersfoort	R. van der Veen	E. Verestraat 2	3813 CT AMERSFOORT	033-4802731	
Apeldoorn	Mw. N.G.M. Spijkerboer	Gatherweg 5	8171 LB VAASSEN	0571-291725	
Barendrecht	Mw. G.A. Pronk-Sluijmers	Meerwedeseingel 87	2993 PA BARENDRECHT	0180-611194	
Barneveld	T. Folmer	Nederwoudseweg 5	6741 MA LUNTEREN	0342-416612	theofolmer@kliksafe.nl
Bennekom/Wageningen	Mw. G.M.C. Korpershoek-Spijkerboer	Ooievaarsbek 56	6721 RP BENNEKOM	0318-415117	
Betuwe-Midden	W. van Oostrum	Kersengaard 2	4051 EB OCHTEN	0344-644253	
Bommelerwaard	Mw. M.M. v/d Bogert	Veldweg 8	5321 JE HEDEL	073-5992078	
Brabant-West	T. den Uil	Omloop 83	4671 HW DINTELOORD	0167-523136	
Capelle a/d IJssel	P. Stok	Ceramstraat 5	2905 SL CAPELLE A/D IJSSEL	010-4501211	
Den Haag	A. Groen	Van Boetzelaerlaan 151	2581 AR DEN HAAG	070-3559737	
Dordrecht/Papendrecht	Mw. B. Lugies-Wolting	Burg. Struijkstraat 38	3319 CE DORDRECHT	078-6213067	j.lugies@hetnet.nl
Drachten	Gerard Hoogerland	Berglaan 9	9203 EE DRACHTEN	0512-541984	ghoogerland@gh-gpc.nl
Drente-noord	Mw. A. Hendrikse-de Vries	Kennemerland 3	9405 LA ASSEN	0592-351988	
Ede	G. van Zijverden	Wildforster 52	6713 KC EDE	0318-655676	gertvanz@hetnet.nl
Elburg/Oldebroek	Mw. D. Boerendans	Mezenbergerweg 28-A	8085 SV DOORNSPIJK	0341-253684	wboerendans@solcon.nl
Elst	J. van Walsem	De Kievit 20	3921 CX ELST	0318-472502	j.walsem@rf.rabobank.nl
Epe e.o.	Mw. A. Spierenburg	Boergonjestede 30	8171 JP VAASSEN	0578-571791	g.spierenburg@12move.nl
Ermelo	Mw. N.C. Groenendijk	De Enk 103	3851 NW ERMELO	0341-562780	c.groenendijk@filternet.nl
Flevoland-Oost	Mw. R. v/d Zwan-Meuleman	Wijngaard 126	8212 CH LELYSTAD	0320-245806	
Friesland n.o.	Mw. I. Kooistra	Van Helsdingenstraat 39	9254 CD HURDEGARYP	06-23271528	
Gaasterland-Sloten	Betsie Haitsma	Jac. Boomsmastraat 25	8565 GG SONDEL	0514-605015	
Garderen/Stroe	W. Vos	Rehobothstraat 38	3774 CL KOOTWIJKERBROEK	0342-441726	w.vos1@hetnet.nl
Geldermalsen	Mw. C.J. Ruissen	J. van Zantenstraat 53	4194 VA METEREN	0345-577324	hkruissen@hetnet.nl
Genemuiden	L. v/d Meulen	Hoofdspoor 9	8281 MK GENEMUIDEN	038-3855814	
Goeree-Overflakkee	Mw. E. Baan-Bikker	Wilhelminalaan 16	3247 AS DIRKSLAND	0187-603051	mhbaan@kliksafe.nl
Gorinchem	Mw. J.J. Hoepel-van den Bosch	Verdistraat 14	4207 DE GORINCHEM	0183-627577	hoepel16@zonnet.nl
Gouderak e.o.	A.C. van Haaren-de Haan	Dr. A. Kuypersstraat 5	2841 CG MOORDRECHT	0182-374543	e.vanhaaren@filternet.nl
Groningen-Oost	P. de Groot	Veenhuizen 13	9591 TG ONSTWEDDE	0599-332399	p.de.groot@hetnet.nl
Groot-Ammers	P.C. de Visser	Leeuwerikstraat 24	2964 CB GROOT-AMMERS	0184-601296	pcdevisser@rdnet.nl
Harderwijk	C. Veersma	Van der Waalstraat 11	3842 CB HARDERWIJK	0341-424668	r.veersma@muntz.nl
Hasselt	Mw. A.H. v/d Poel-Lozeman	De Pol 3	8061 BL HASSELT	038-4774944	hettyvanderpoel@home.nl
Heerde/Wapenveld	H.K. Doornik	Lagestraat 23	8191 LN WAPENVELD	038-4470438	henk.doornik@wxs.nl
Heusden/Altena	Mw. G.M. de Raad-Bouman	Dorpsstraat 7	4268 GE MEEUWEN	0416-352786	ajaderaad@rdnet.nl
Hoeksche Waard	Mw. D. Kooijman-Vlot	Nassaulaan 11	3297 BD PUTTERSCHOEK	078-6765444	
Hoogeveen	Mw. H.H. Hovius-Drenth	Geeserraai 5	7938 TE NIEUW BALINGE	0528-361969	
Houten	E. de Groot	Lazuursteen 9	3991 ZJ HOUTEN	030-6375567	esther@eskla.nl
Huizen	Mw. H. Visser-Spilt	Valkenaarstraat 26	1271 TM HUIZEN	035-5257116	gvisser@solcon.nl
Kampen/IJsselmuiden	Mw. T. Bosman	De Bogaard 6	8271 JE IJSSELMUIDEN	038-3324327	bosmantrijnke@hotmail.com
Katwijk	C. van Duijn	Boslaan 11	2225 PL KATWIJK	071-4074496	
Krimpen a/d IJssel	P.J. van Walsum	Jacob Jordaensstraat 39	2923 CK KRIMPEN A/D IJSSEL	0180-515075	
Krimpenerw. O.	Mw. H. Rijlaarsdam	Voltastraat 61	2871 ZL SCHOONHOVEN	0182-387923	h.rijlaarsdam@planet.nl

Comité W&D	Naam	Adres	Woonplaats	Telefoon	E-mailadres
Langstraat	Mw. W. v/d Schans-van Leeuwen	Wendelnesseweg West 25	5161 ZG SPRANG CAPELLE	0416-282500	
Leerdam	Laurette de Stigter	Middelkoop 23-B	4245 TR LEERBROEK	0345-599558	ambulautje@hotmail.com
Lek en Graafst	Mw. J. v/d Vorm-van Walsum	Fluitekruisstraat 3	2971 DA BLESKENS GRAAF	0184-691071	vdvorm@zonnet.nl
Lopikerwaard	G. van Rijk	Merelstraat 18	3411 BP LOPIK	0348-551659	gvanrijk@kliksafe.nl
Lunteren/Ederveen	M. de Bruin	Kees de Koninglaan 15	6741 ZA LUNTEREN	0318-487206	maas.de.bruin@nld.xerox.com
Midden Holland	J.J. Mauritz	De Lepelaar 14	2751 CW MOERKAPELLE	079-5936282	jmauritz@filternet.nl
Mijdrecht/Wilnis	W. v/d Bosch	Oukoop 16-A	3626 AW NIEUWER TER AA	0294-231894	wvandenbosch@kliksafe.nl
N/M Beveland	Mw. R. van Drongelen	Platteweg 29	4438 AA DRIEWEGEN	0113-656606	f.mvandrongelen@kpnplanet.nl
Nederlek	Mw. A. Rodrigo	Fazantstraat 37	2941 RA LEKKERKERK	0180-662987	matrodrigo@kliksafe.nl
Nijkerk	Mw. A.K. de Bruin	Debussylaan 18	3862 GP NIJKERK	033-2466782	
Noordeloos	Fam. A. v/d Dool	Noordzijde 2	4225 PG NOORDELOOS	0183-582160	a.vandendool@solcon.nl
Nunspeet	Mw. C. van der Zande-Westerbroek	Weth. van de Zandeweg 11	8075 DC ELSPEET	0577-492660	westerbroekvof@hetnet.nl
Oud-Beijerland	Mw. C.T. Schop	Piet Heinstraat 43	3262 XL OUD BEIJERLAND	0186-615569	c.schop@graafplais.nl
Pijnacker	Mw. A. Weerheim-Huisman	Oude Leedeweg 111	2641 NN PIJNACKER	015-3692967	anneke.weerheim-huisman@12move.nl
Putten	J.H. van Oostende	Roggestraat 50	3882 GT PUTTEN	0341-360520	j.h.vanoostende@kliksafe.nl
Reimerswaal	Mw. J. Hoekman	De Ommegank 26	4415 AM OOSTDIJK	0113-501998	jape@zeelandnet.nl
Rhenen	Mw. A. Cornelisse-Holstege	Achterbergestraatweg 47	3911 CS RHENEN	0317-613673	wcornelisse@kliksafe.nl
Ridderkerk	Mw. I. Kok	Lagendijk 293	2988 AA RIDDERKERK	0180-434028	ingridkok@hetnet.nl
Rijssen	G. Karsten	Wilhelminastraat 2	7462 CG RIJSSEN	0548-517847	
Rotterdam	Mw. N.W. Kok	Dopperstraat 14	2983 BH RIDDERKERK	0180-417201	kok.e@solcon.nl
Scherpenzeel	Mw. M. v. Wolfswinkel-Marchal	Prinselaan 72	3925 BM SCHERPENZEEL	033-2771009	
Schouwen-Duiveland	P. Kik	Sint Joostdijk 80	4307 AV OOSTERLAND	0111-642464	
Soest	Mw. Mr. M.A. Burggraaf-Suur	Ravensteinselaan 1	3744 MJ BAARN	035-5429925	mariekeburggraaf@hetnet.nl
Tholen/St.Philipsland	J. Westdorp	Bos 13	4696 BD STAVENISSE	0166-692657	jj.westdorp@12move.nl
Urk	Mw. A. de Boer	Surinamestraat 8	8321 HT URK	0527-681520	
Veenendaal	Mw. A.T. Verhaar-van 't Hof	Jan Campertweg 3	3906 XJ VEENENDAAL	0318-543641	j.verhaar.jr@12move.nl
Vianen e.o.	Mw. A. van Randwijk	Jan van Arkelstraat 18	4131 ZS VIANEN	0347-376724	eweijgertze@kliksafe.nl
Vlaardingen	Hr/Mw N.P. Assenberg	Insulindestraat 91	3131 ZD VLAARDINGEN	010-4351266	niek.assenberg@12move.nl
Voorthuizen	Mw. N.H. de Leeuw-de Jong	Harremaatweg 14	3781 NJ VOORTHUIZEN	0342-474173	
Vriezenveen	Mw. J. Wessels-v/d Hudding	Akker 2	7671 NG VRIEZENVEEN	0546-565815	hawessels@rdnet.nl
Walcheren	J.A. Muis	Wielingen 1	4341 LM ARNEMUIDEN	0118-602344	j.a.muis@wanadoo.nl
Wekerom e.o.	B.H. Dirksen	Dorpsstraat 47	6732 AB HASKAMP	0318-457556	bas.dirksen@planet.nl
Westland	Mw. G. Palland-Van Zuthem	Sweelinckstraat 4	3261 JN OUD-BEIJERLAND	0186-620999	h.palland@chello.nl
Wierden	B. Jansen Eupe	2e Meijerinkshoeksweg 2	7641 RW WIERDEN	0546-572467	ajanseneupe@planet.nl
Woerden	Chris Belo	De Jongstraat 17	3461 HT LINSCHOTEN	0348-421291	c.belo@kliksafe.nl
Woudenberg	Mw. C. v/d Pol	Nico Bergsteijnweg 62	3931 CE WOUDEBERG	033-2863888	
Zeeuws-Vlaanderen	Mw. L. Verhelst	Knol 18	4542 PV HOEK	0115-614379	liesbethverhelst@msn.com
Zeist	Mw. G. van Driel	Nepveulaan 94	3705 LG ZEIST	030-6954489	
Zutphen	Mw. J. Nijland-Vermeer	Annette Poelmanhoeve 8	7207 GB ZUTPHEN	0575-571228	gnijland1@chello.nl
Zwijndrecht/ Hendrik Ido Ambacht	L. Los	Willem de Goedeweg 6	3331 KT ZWIJNDRECHT	078-6193495	
Zwolle	Mw. A. v/d Brink	Huibertplaat 37	8032 DE ZWOLLE	038-4544589	

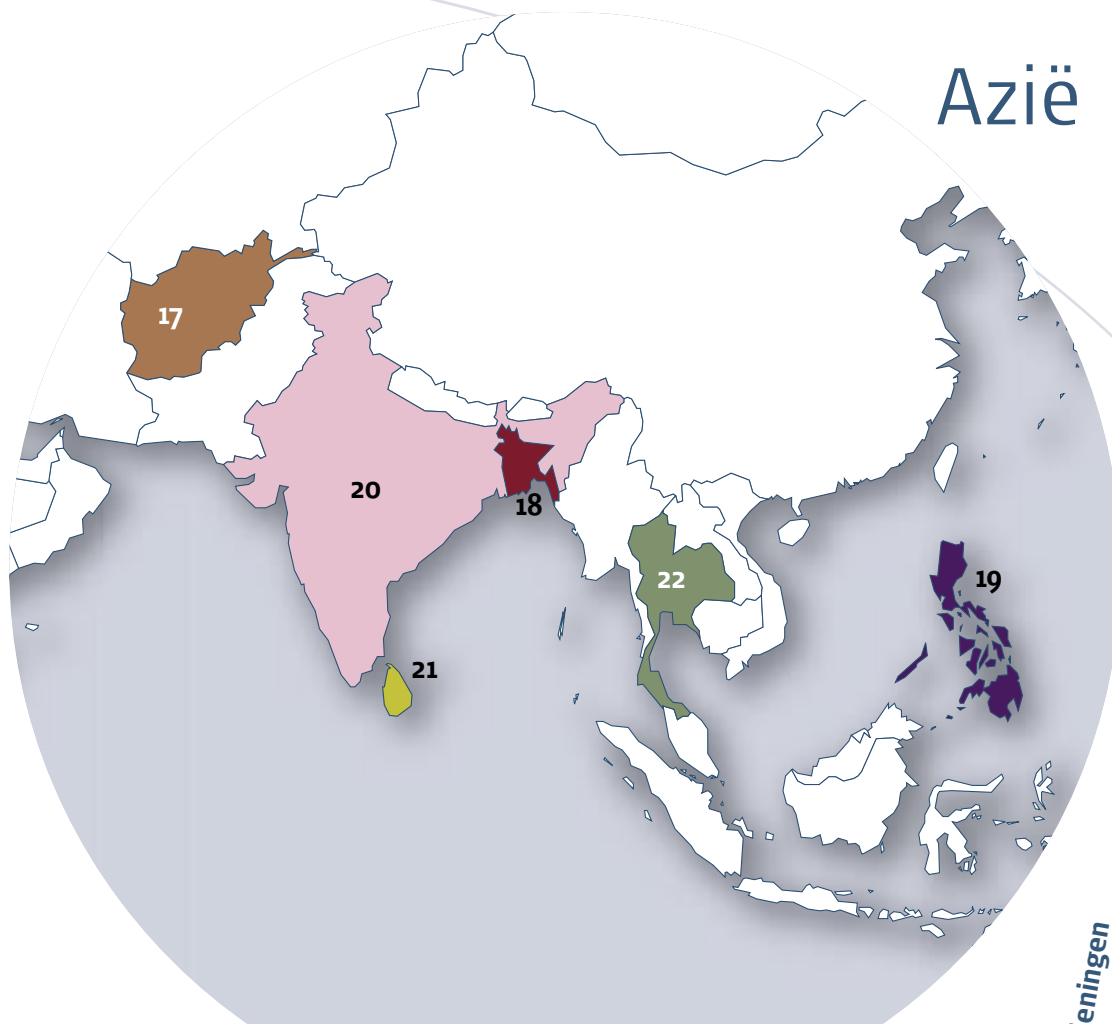

Midden-/
Zuid-Amerika

Europa/
Afrika

Azië

	Land	Continent	Verdeling hulp (x € 1.000)	Aantal adoptiekinderen	Basisvoorzieningen	Onderwijs	Arbeid en Inkomen	Noodhulp
1	Guatemala	Midden-Amerika	1.776	5.520		■	■	
2	Haïti	Midden-Amerika	2.918	4.760	■	■	■	■
3	Honduras	Midden-Amerika	38	111		■	■	
4	Nicaragua	Midden-Amerika	188	0	■	■	■	
5	Colombia	Zuid-Amerika	2.781	2.760	■	■	■	
6	Angola	Afrika	24	0	■			
7	Botswana	Afrika	13	82		■	■	
8	Burkina Faso	Afrika	1.603	2.891	■	■	■	■
9	Ethiopië	Afrika	530	1.462		■	■	■
10	Liberia	Afrika	21	0				■
11	Sierra Leone	Afrika	77	0		■	■	
12	Tsjaad	Afrika	195	0	■	■		
13	Zambia	Afrika	181	0	■			■
14	Zuid-Afrika	Afrika	625	74	■	■	■	
15	Cyprus	Europa	6	22				
16	Griekenland	Europa	6	22				
17	Afghanistan	Azië	81	0				■
18	Bangladesh	Azië	1.859	802	■	■	■	■
19	Filippijnen	Azië	983	2.009		■	■	
20	India	Azië	6.337	8.139	■	■	■	■
21	Sri Lanka	Azië	1.848	781		■	■	■
22	Thailand	Azië	134	383		■	■	
Totaal adoptiekinderen				29.818				

Colofon

Woord en Daad

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Spijksedijk 16e, 4207 GN Gorinchem
Tel. 0183-611800
Fax 0183-611808
info@woordendaad.nl
www.woordendaad.nl

Bank

Rabobank 38.54.87.088
t.n.v. Woord en Daad, Gorinchem

Ontwerp en vormgeving
Douglas Design, Ommen

Druk
Salland de Lange, Deventer

Ontvangstbevestiging

Om kosten te besparen zenden we geen ontvangstbevestigingen voor giften. Wilt u toch een ontvangstbevestiging, vermeld dit dan duidelijk op uw overschrijving.

Voor testamentaire beschikkingen

luit ons adres: Stichting Reformatorische Hulpactie Woord en Daad, gevestigd te Gorinchem.
Onze stichting is ingeschreven onder nummer 4118168, bij de Kamer van Koophandel te Tiel en staat onder controle van een register-accountant. Financieel jaarverslag wordt op verzoek toegezonden.

Overname artikelen

Overname van artikelen is prima!
Graag met bronvermelding.

Foto's: o.a. Thom Deelstra, Jaco Klamer en Henk Visscher.

